

Klima- og miljødepartementet
Statsråd: Ola Elvestuen

Ref.nr.:
Saknr.: 18/2817
Dato: 7. desember 2018

VERNEPLAN FOR SKOG – vern av 22 skogområder

1 FORSLAG

Klima- og miljødepartementet (KLD) tilrår med dette opprettelse av 22 verneområder i skog i medhold av naturmangfoldloven. 12 av områdene er nye naturreservater, 10 av dem er utvidelse av eksisterende naturreservater.

Tilrådingen omfatter ca. 113 km² nytt verneareal, hvorav ca. 47 km² er produktiv skog.

Alle områdene inngår i ordningen med frivillig vern av privateid skog.

Områdene som foreslås vernet er:

1. Mulvikknuken (utvidelse av Durmålshaugen naturreservat) i Tingvoll og Sunndal kommuner, Møre og Romsdal fylke
2. Alsåker i Ullensvang herad, Hordaland fylke
3. Fykkesund i Kvam herad, Hordaland fylke
4. Utvidelse av Uranes naturreservat i Granvin herad og Kvam herad, Hordaland fylke
5. Stråtveit i Vindafjord kommune, Rogaland fylke
6. Oksåsen i Flekkefjord kommune, Vest-Agder fylke
7. Hålandsheia i Evje og Hornnes kommune, Aust Agder fylke
8. Utvidelse av Øyvassheia naturreservat i Åmli kommune, Aust-Agder fylke
9. Siljufjellet i Drangedal kommune, Telemark fylke
10. Urdalen i Tinn kommune, Telemark fylke
11. Utvidelse av Gygestolen naturreservat i Bø og Nome kommuner, Telemark fylke
12. Utvidelse av Mælslia naturreservat i Tinn kommune, Telemark fylke
13. Utvidelse av Kleppefjell naturreservat i Hjartdal kommune, Telemark fylke
14. Hitterød (utvidelse av Hitterødbekken naturreservat) i Porsgrunn kommune, Telemark fylke
15. Bogen i Spydeberg kommune, Østfold fylke
16. Utvidelse av Strønes naturreservat i Trøgstad kommune, Østfold fylke
17. Melåsmoen i Elverum kommune, Hedmark fylke
18. Rogberget i Åsnes kommune, Hedmark fylke
19. Utvidelse av Deifjellia naturreservat i Åmot kommune, Hedmark fylke
20. Fjellkroken i Rendalen kommune, Hedmark fylke
21. Kvannskardkletten i Stor-Elvdal kommune, Hedmark fylke
22. Utvidelse av Eldåa naturreservat i Stor-Elvdal kommune, Hedmark fylke

1.1 Hjemmelsgrunnlag og bakgrunn for vernet

Områdene foreslås vernet som naturreservat i medhold av naturmangfoldloven § 34, § 37 og § 62. Vilkåret for å kunne opprette et naturreservat etter naturmangfoldloven § 37 er at arealet enten inneholder truet, sjelden eller sårbar natur, representerer en bestemt naturtype, på annen måte har særlig betydning for biologisk mangfold, utgjør en spesiell geologisk forekomst eller har særskilt naturvitenskaplig verdi. Naturreservatene skal bidra til målene for områdevern i naturmangfoldloven § 33, blant annet bokstavene a (*variasjonsbredden av naturtyper og landskap*), b (*arter og genetisk mangfold*), c (*truet natur og økologiske funksjonsområder for prioriterte arter*), d (*større intakte økosystemer, også slik at de kan være tilgjengelige for enkelt friluftsliv*), e (*områder med særskilte naturhistoriske verdier*), g (*økologiske og landskapsmessige sammenhenger nasjonalt og internasjonalt*), h (*referanseområder for å følge utviklingen i naturen*).

Verneområdene skal bidra til å oppfylle nasjonale mål om naturmangfold som Stortinget har sluttet seg til gjennom behandlingen av Meld. St. 14 (2015-2016) Natur for livet:

- Et representativt utvalg av norsk natur skal bevares for kommende generasjoner.
- Økosystemene skal ha god tilstand og levere økosystemtjenester.
- Ingen arter og naturtyper skal utryddes som følge av menneskelig aktivitet, og utviklingen for truede og nær truede arter og naturtyper skal bedres.

Meld. St. 14 (2015-2016) Natur for livet legger opp til en videreføring av det langsiktige arbeidet med skogvern, herunder økt frivillig skogvern. Stortinget behandlet meldingen 23. mai 2016, og ba regjeringen sette et mål om vern av både offentlig eid skog og frivillig vern av privateid skog til 10 pst. av skogarealet. Viktige naturfaglige evalueringer som ligger til grunn for prioriteringene i skogvernarbeidet er NINA rapport 54/2002, NINA rapport 535/2010 og NINA rapport 1352/2017.

Opprettelse av verneområdene bidrar til å nå internasjonale mål og forpliktelser, jf. bl.a. konvensjonen for biologisk mangfolds artikkel 8, jf. også naturmangfoldloven § 33 bokstav g om økologiske og landskapsmessige sammenhenger.

Ved å verne disse naturområdene mot ulike typer inngrep, gir verneområdene også et positivt bidrag til det nasjonale og internasjonale målet om å stanse tapet av naturmangfold, jf. naturmangfoldloven § 33 a), b) og c).

1.2 Verneverdier, påvirkningsfaktorer og effekter av verneforslaget

Kunnskapsgrunnlaget om naturmangfoldet i verneforslaget er innhentet i ulike registreringer og kartlegginger som ledd i skogvernarbeidet, blant annet dokumentasjon i ”Lokalitetsdatabase for skogområder”.

De foreslåtte verneområdene inkluderer viktige naturtyper og et stort antall truede og nær truede arter. Skogområdene omfatter både områder der ulike utforminger av barskog er dominerende, og flere områder med stort innslag av edelløvsskog med stor variasjonsbredde i naturtyper og stort arts mangfold. Arealmessig er noen av områdene små, men de har likevel høy verneverdi ved at de omfatter sjeldne og truede naturtyper med et høgt biologisk mangfold. Mange av verneforslagene er utvidelser av eksisterende naturreservater som vil medføre styrking og sikring av verneverdiene.

Opprettelsen av verneområdene er med på å bidra til å sikre et nettverk av viktige leveområder for naturmangfoldet i norske skogøkosystem. I denne verneplanen er verneverdiene i mange av områdene knyttet til stor variasjon i skogtyper som bidrar til å fylle mangler i skogvernet. Det er gjort funn av flere arter av nasjonal interesse i områdene.

De viktigste påvirkningsfaktorene på verneverdiene i skogområdene som foreslås vernet, er generelt hogst og ulike typer utbygginger, eksempelvis veibygging, hyttebygging og utbygging av vindkraft, vannkraft og kraftlinjer. Vern av de foreslåtte områdene med tilhørende bestemmelser skal sikre arealer med viktige vernekvaliteter og bidra til dekning av viktige mangler ved skogvernet. Områdene vil bidra til langsiktig og effektiv bevaring av levesteder for et stort antall truede arter, og dermed *reduere den samlede belastningen* på arter som har risiko for å dø ut. Verneforskriftene åpner for at flere pågående aktiviteter kan videreføres. Tiltak som isolert sett vurderes å ha liten betydning for verneformålet, kan i sum og over tid medvirke til at verneverdiene forringes. For enkelte aktiviteter vil det derfor i tråd med prinsippene om *samlet belastning* være restriksjoner, slik at naturverdiene får en økt beskyttelse. Dette er også i tråd med prinsippene om *miljøforsvarlige teknikker og lokalisering*, samt *miljøforringelser betaler* der hvor det ut fra hensynet til verneverdiene er fastsatt bestemmelser om blant annet ferdsel og infrastrukturtiltak. Ut fra dagens kunnskap om arter og naturtyper i områdene vil de aktivitetene som i henhold til verneforskriftene kan videreføres, med liten grad av sannsynlighet ha vesentlig negativ innvirkning på disse artene, naturtypene og landskapselementene. Vernebestemmelsene tillater likevel ikke vesentlige inngrep i områdene. KLD vurderer det slik at vernet med stor grad av sannsynlighet vil føre til en positiv utvikling for artene og naturtypene, jf. naturmangfoldloven §§ 4 og 5. KLD anser at *kunnskapsgrunnlaget* er i tråd med kravet i naturmangfoldloven § 8. Departementet har ut fra en *føre-var-tilnærming* i verneforslaget vektlagt muligheten for flere påvirkninger av samme slag, eller en kombinasjon av flere ulike påvirkningsfaktorer (*samlet belastning*). Det foreligger ellers etter KLDs oppfatning, tilstrekkelig kunnskap om naturmangfoldet, påvirkningsfaktorer og effekten av vernet. Føre-var-prinsippet tillegges derfor ikke ytterligere vekt i denne saken.

For nærmere beskrivelse av verneverdier, påvirkningsfaktorer og effekter av verneforslaget, jf. naturmangfoldloven kapittel II, vises det til omtalen av det enkelte verneområde i kapittel 8. Dersom områdene ikke vernes, vil fortsatt skogbruk være den mest aktuelle arealanvendelsen. Det vil da være sektorlover og skogbrukets egen sertifiseringsordning som skal ivareta hensynene til biologisk mangfold. KLD vurderer det slik at en kombinasjon av skogbrukets egne miljøtiltak sammen med oppbygging av et nettverk av verneområder er en effektiv måte å sikre det biologiske mangfoldet i skog.

1.3 Andre samfunnsinteresser som kan påvirkes av verneforslaget

Historisk er skogene utnyttet i ulik grad til bl.a. skogsdrift, beite, jakt og friluftsliv. Det er ikke aktuelt at skogbruk skal fortsette i områder som vernes som naturreservater, men aktiviteter som f.eks. utmarksbeite, jakt, fiske og friluftsliv vil i stor grad kunne fortsette som tidligere.

Det går eksisterende veier inn i noen av de foreslåtte verneområdene.

Det er eksisterende kraftledninger i nytt verneareal i områdene Fykkesund, Hålandsheia og Strønes. Områder med kraftlinjer har bestemmelser i verneforskriftene om drift, vedlikehold, oppgradering og fornyelse av kraftlinjer.

Det er ikke kjent økonomisk utnyttbart vindkraftpotensiale i noen av områdene, men det er beskrevet potensiale for to småkraftverk i området Kvannskardkletten.

Det er registrert mineralforekomster i noen av områdene, men det er ikke meldt inn konkret interesse rundt utnyttelse av disse innenfor foreslått verneområder. Ett område er under kartlegging.

Etter avveining mellom områdenes verneverdier og andre interesser er det underveis i verneprosessen foretatt enkelte endringer i bestemmelsene og i avgrensingen av foreslåtte verneområder. Med de tilpasninger og presiseringer som er foretatt i verneforslaget, vurderes det at forslaget ikke har vesentlige negative effekter for andre viktige samfunnsinteresser. Det vises for øvrig til omtale av de enkelte verneområdene i kap. 8.

1.4 Planstatus

Arealene i denne verneplanen er avsatt som LNF-områder i de respektive kommuners kommuneplaner med følgende unntak: Kvannskardkletten omfatter et område som i kommuneplanen ligger som areal for etablering av småkraftverk. I tillegg berører verneforslaget to mindre areal fra to ulike reguleringsplaner for fritidsbebyggelse.

2 SAMFUNNSNYTTE OG KONSEKVENSER AV VERNEFORSLAGET

2.1 Samfunnsnyttene av verneforslaget

Naturmangfold har en egenverdi som Norge både er nasjonalt og internasjonalt er forpliktet til å ta vare på. Gjennomføring av verneforslaget vil derfor ha positiv samfunnsmessig betydning, og bidra til å oppfylle Stortingets vedtak i stortingsmeldingen Natur for livet (Meld. St. 14 (2015-2016)). Meldingen legger opp til en videreføring av det langsiktige arbeidet med skogvern, i hovedsak ved vern av offentlig eid skog og ved frivillig vern av privateid skog. Forslaget bidrar også til å nå Stortingets mål om 10 prosent vern av skogarealet, samt internasjonale mål og forpliktelser, jf. bl.a. konvensjonen om biologisk mangfold.

Verneområdene har i tillegg viktige opplevelseskvaliteter og vil kunne bidra til verdiskapning lokalt og regionalt knyttet til naturbasert turisme.

2.2 Samfunnsmessige konsekvenser av verneforslaget

Vern av områder etter naturmangfoldloven er å anse som varige tiltak som på ulike måter vil påvirke ulike samfunnsområder. Ettersom områdene som her foreslås vernet er under 500 km² i utstrekning, faller de ikke inn under kravene til utarbeidelse av konsekvensutredning etter plan- og bygningsloven og tilhørende forskrift. Områdene er for det meste små, noe som i utgangspunktet tilsier at konsekvensene for andre interesser er begrensede.

Områdene er i kommunenes arealplaner i all hovedsak lagt ut som LNFR-områder. I noen av områdene ligger det i tillegg hensynssoner. Kartlegginger av områdenes naturverdier er gjennomført som en del av verneplanprosessen. Bruksinteresser er klarlagt gjennom høring av verneforslag og annen kontakt med berørte parter. I hovedsak er interessene knyttet til skogbruk, beite og jakt og annet friluftsliv. Med unntak av skogbruk, er disse aktivitetene som fortsatt kan foregå innenfor rammen av verneforskriftene.

Hvis områdene ikke vernes, er fortsatt skogbruk mest aktuelle arealbruk. Det vil da i hovedsak være sektorlover og skogbrukets sertifiseringsordning som skal ivareta hensynet til naturmangfoldet på disse arealene. Departementet vurderer at et nettverk av verneområder kombinert med gode miljøtiltak i skogbruket er en effektiv måte og sikre naturmangfoldet i skog. Næringsmessige konsekvenser for skogbruket som følge av verneforslaget vurderes som begrensede.

Vernet vil begrense de fremtidige mulighetene for bl.a. skogbruk, mineralutvinning og regulering av vassdrag.

Det er registrert mineralforekomster i eller nær noen områder, men det er ikke kjent interesse for utnyttelse av disse innenfor verneforslagene. Vern av områdene utelukker imidlertid ikke at eventuell drift av fremtidige funn av viktige forekomster av mineralske ressurser kan skje, jf. omtale i kap 7.3.

I området Kvannskardkletten har NVE påpekt at det er potensiale for vannkraft i Gardbekken med en årlig produksjon på 1,76 Gwh og med en utbyggingspris på 5,6kr/kWh². Se områdeomtalen for nærmere vurderinger.

Det er i verneplanprosessen lagt vekt på å imøtekomme andre interesser gjennom avgrensning og forskriftsutforming.

Klima- og miljødepartementet viser til at det i verneplanprosessen ikke er avdekket vesentlige negative samfunnsmessige konsekvenser av verneforslagene. Verneforslagene er justert på visse punkter for å imøtekomme og hensynta ulike interesser. Med de tilpasninger og presiseringer som er foretatt i verneforslaget, vurderes det at verneforslaget slik det nå foreligger ikke har vesentlige negative effekter for andre samfunnsinteresser. Verneforslagene vil også være av verdi for friluftslivet.

3 SAKSBEHANDLING

Områdene som nå foreslås vernet har ulik historikk og har vært knyttet til ulike verneprosesser.

3.1 Frivillig skogvern på privateid grunn

Ved frivillig skogvern tilbyr skogeierne aktuelle skogarealer for vern. Grunneierne oversender tilbud om vern til vedkommende fylkesmann. Det blir foretatt naturfaglige registreringer og utarbeidet skogtakster for de områdene der det er behov for det. På grunnlag av tilbud og de naturfaglige registreringene utarbeider fylkesmannen forslag til

avgrensning av verneområdet. På grunnlag av tilbud og mal for verneforskrift for naturreservater utarbeider fylkesmannen forslag til verneforskrift som blir oversendt grunneierne for kommentarer. Det blir avholdt møter/befaringer der forslaget diskuteres nærmere. Miljødirektoratet oppnevner en skogsakkyndig som får i mandat å forhandle med grunneierne/grunneiernes representant. Ved enighet blir det utarbeidet en avtale, der erstatningssum, forslag til verneforskrift og avgrensning av verneområdet blir avklart. Fra avtaletidspunktet og frem til vernevedtak gjelder en vederlagsordning. Utbetaling av erstatningsbeløp skjer når vernevedtaket er fattet.

3.2 Forholdet til utredningsinstruksen, forvaltningsloven og saksbehandlingsreglene i naturmangfoldloven

Verneforslagene er utarbeidet i henhold til Utredningsinstruksen. I kapittel 1 og 2 begrunnes verneforslagene på overordnet nivå og sammenhengen med nasjonale og internasjonale mål om å ta vare på et utvalg av norsk natur belyses. Videre omtales kort hva som eventuelt skjer med verneverdiene hvis vernet ikke gjennomføres og hvilke virkemidler som eventuelt kan være relevante. I kapittel 5 vurderes samfunnsnyttene av verneforslagene på et overordnet nivå, sammen med økonomiske og administrative konsekvenser. I kapittel 6 og 8 omtales og vurderes generelle kommentarer og konkrete merknader til verneforslag for de enkelte områder fra berørte parter, myndigheter og interessegrupper. Etter avveining mellom områdenes verneverdier og andre samfunnsinteresser er det underveis i verneprosessen foretatt endringer i vernebestemmelsene og avgrensingen av de foreslåtte verneområdene.

Gjennomføringen i henhold til rundskriv T-2/15 om saksbehandlingsregler ved områdevern etter naturmangfoldloven, forvaltningsloven og utredningsinstruksen innebærer inkluderende prosesser som sikrer en vellykket gjennomføring.

Gjennom verneplanprosessen er det foretatt en avveining mellom verneinteresser og andre bruker- og samfunnsinteresser. Verneforslaget er også i størst mulig grad tilpasset de ulike brukerinteressene i området. Kravene i naturmangfoldloven § 14 er således oppfylt.

4 VIKTIGE ENDRINGER UNDERVEIS I VERNEPLANPROSESSEN

4.1 Navn

Det er under høringene kommet innspill som foreslår endring av navn for et av områdene. Skrivemåten tilrås endret for følgende område: Durmålhaugen naturreservat endres til Mulvikknuken naturreservat.

4.2 Avgrensning

Med bakgrunn i vurdering av høringsuttalelsene, tilrås det mindre grensejusteringer for flere av områdene. Dette er omtalt under hvert enkelt område. De største arealmessige endringene har skjedd i Hålandsheia, hvor det er gjort to justeringer for å ta ut en hytte og tilkomst til denne. I tillegg er grensen justert ved et traktorslep. I Eldåa er vernegrensen trukket ut til 30 meter fra midtlinjen på kraftlinjetrasé.

4.3 Verneforskriftene

Det er etter høringen foretatt noen mindre endringer i forslagene til verneforskrifter. Dette skyldes dels tilpasning til gjeldende maler for naturreservater, dels kommentarer i innkomne høringsuttalelser og et generelt ønske om at forskriftene blir mest mulig like for forhold som gjelder samme tema. Ved større utvidelser av eksisterende naturreservater, tilrås verneforskriften opphevet og erstattet med en ny som omfatter hele området.

Klima- og miljødepartementet vurderer at endringene ikke har betydning for avtalene om frivillig vern der det er inngått avtaler med grunneiere.

5 OPPHEVING AV TIDLIGERE VERNEOMRÅDER

Følgende eksisterende vernevedtak foreslås opphevet som følge av den nye verneplanen:

1. Forskrift 01.12.2017 nr. 1890 om vern av Durmålhaugen naturreservat, Tingvoll kommune, Møre og Romsdal.
2. Forskrift 23.11.1984 nr. 1914 om vern for Uranes naturreservat, Granvin og Kvam kommuner, Hordaland.
3. Forskrift 14.02.2014 nr. 166 om vern av Øyvassheia naturreservat, Åmli kommune, Aust-Agder
4. Forskrift 25.11.2016 nr. 1385 om vern av Gygestolen naturreservat, Bø kommune, Telemark
5. Forskrift 02.09.2005 nr.994 om verneplan for skog, vedlegg 23, Mælslia naturreservat, Tinn kommune, Telemark
6. Forskrift 26.06.2009 nr.899 om verneplan for skog. Vedlegg 16. Fredning av Mælslia nord naturreservat, Tinn kommune, Telemark.
7. Forskrift 09.07.1993 nr. 705 om fredning av Kleppefjell naturreservat, Hjartdal kommune, Telemark.
8. Forskrift 30.06.2006 nr. 794 om Verneplan for Oslofjorden – delplan Telemark, vedlegg 1, fredning av Hitterødbekken naturreservat, Porsgrunn kommune, Telemark.
9. Forskrift 13.12.2013 nr. 1457 om vern av Strønes naturreservat, Trøgstad kommune, Østfold.
10. Forskrift 10.06.2016 nr. 620 om vern av Deifjellia naturreservat, Åmot kommune, Hedmark.
11. Forskrift 21.06.2017 nr. 893 om vern av Eldåa naturreservat, Stor-Elvdal kommune, Hedmark.

6 FORVALTNING AV VERNEOMRÅDET

Miljødirektoratet avgjør hvem som skal være forvaltningsmyndighet for det enkelte området. Naturreservatene som foreslås vernet er små verneområder. Det er lagt til grunn at kommunene skal tilbys å overta forvaltningsmyndigheten for slike områder. Aktuelle kommuner vil få tilbud om delegering av forvaltningsmyndighet for nye områder som opprettes som del av dette vernevedtaket, og som i sin helhet ligger innenfor kommunen.

Dersom aktuelle kommuner ikke ønsker slik myndighet, vil forvaltningsmyndigheten ligge hos Fylkesmannen. Kostnader til merking av grenser, oppsyn m.m. vil dekkes innenfor Klima- og miljødepartementets eksisterende budsjettammer.

7 HØRING AV VERNEFORSLAGET

7.1 Generelt

Under omtalen av hvert enkelt område i kap. 8 fremgår det hvilke lokale/regionale og sentrale høringsparter som har hatt verneforslagene til uttalelse.

Berørte grunneiere, rettighetshavere, kommuner, fylkeskommuner og andre instanser på fylkes- og regionnivå samt aktuelle lokale og regionale organisasjoner har hatt verneforslagene på høring.

Sentrale høringsinstanser som har hatt verneforslagene på høring (det er noen variasjoner i om alle disse sentrale høringsinstansene har fått alle verneforslagene på høring):

Statens landbruksforvaltning, Statens navnekonsulenter, Språkrådet, Vegdirektoratet, Norges Luftsportforbund, Forsvarsbygg, Statens vegvesen, NSB hovedadm., Jernbaneverket, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Kommunenes sentralforbund, Statens Kartverk, Riksantikvaren, Direktoratet for mineralforvaltning, Norges Geologiske Undersøkelser, AVINOR AS, Luftfartstilsynet, Telenor, Oljedirektoratet, Norges vassdrags- og energidirektorat, Statkraft SF, Statnett SF, Statskog, Norges Bondelag, Norsk Sau og Geit, Norges Skogeierforbund, Norskog, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, NHO Reiseliv, Norsk Industri, Norges Naturvernforbund, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norsk Botanisk Forening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Zoologisk Forening, WWF-Norge, Den Norske Turistforening, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådernes Landsforbund, Norges Idrettsforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges handicapforbund, Norsk Organisasjon for Terrengsykling, Norges Naturvernforbund, Natur og Ungdom, Norges Miljøvernforbund, Norsk Biologforening, SABIMA, Norsk institutt for skog og landskap, Norsk institutt for naturforskning, Biologisk institutt Universitetet i Oslo, Universitets naturhistoriske museer og botanisk hage, NTNU Fakultetet for naturvitenskap og teknologi, NTNU Vitenskapsmuseet, NTNU Ringve botaniske have, Universitetet for miljø- og biovitenskap, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet og Villreintrådet i Norge.

Med unntak av Åmli kommune og Evje/Hornnes kommune er det ingen motstand mot verneforslagene fra kommunene.

Åmli kommune er imot utvidelse av Øyvassheia naturreservat fordi de mener områdene er tilrettelagt for bærekraftig skogbruk.

Evje og Hornnes kommune i Aust-Agder peker på at verneområdet Hålandsheia grenser opp mot skogsbilvei som er bygd med offentlig tilskudd, og henstiller om å avgrense området mot verneverdig areal fra den naturfaglige rapporten. Fylkesmannen har valgt å følge alternativ grense for verneverdig areal. De følger ikke kommunens henstilling til avgrensing fullt ut, men har utelatt tilbudt areal vest for Biofokus alternative forslag til avgrensing. Det er derfor et begrenset areal innenfor det foreslåtte verneområdet som ikke er anbefalt i den faglige rapporten. Skogsbilveien inn i området ble bygd for nesten 20 år siden. Forutsetningene og holdningene til de aktuelle skogeierne i området kan ha endret seg i løpet av denne perioden. Frivillig vern av skog var ikke et aktuelt virkemiddel rundt år 2000.

Rendalen kommune i Hedmark har ment at det ville være praktisk om vernegrensen for Fjellkroken sammenfalt med det eksisterende Osdalen naturreservat i nord. Fylkesmannen i Hedmark har diskutert dette med Miljødirektoratet og kommet fram til at det ikke er aktuelt å slå sammen disse to områdene nå. Avgrensingen for Fjellkroken naturreservat følger nordgrensen for tilbudte eiendom. Dvs. at for å slå sammen disse områdene, måtte det ha kommet et initiativ fra grunneier av det mellomliggende arealet. Osdalen naturreservat er vernet med bakgrunn i å ta vare på en kvartærgeologisk forekomst. Det er ikke forbud mot skjøtsel og hogst av skogen i dette området. Verneformålene og bestemmelsene for disse to områdene er derfor svært forskjellige og kan vanskelig forenes gjennom samme forskrift.

Hedmark fylkeskommune har ikke gått imot noen av verneforslagene, men påpeker at utgraving av kulturminner må inn i verneforskriftene. Dette forholdet er kommentert av fylkesmannen og Miljødirektoratet. Departementet er enig i at dette forholdet er ivaretatt i verneforskriftene ved at slike utgravinger krever søknad om dispensasjon ettersom det må gjøres en konkret vurdering av slike utgravinger for det enkelte verneområdet.

Forsvarsbygg har ingen merknader til planavgrensingen av verneforslagene. De har derimot en støttende kommentar til forslag til verneforskrifter som inneholder et unntak: *Bestemmelsene i § 5 annet ledd er ikke til hinder for:*

-Landing og start med Forsvarets luftfartøy.

Forsvarsbygg støtter at dette unntaket for Forsvarets luftfartøy inngår i verneforskriftene, ettersom det dermed blir et tydeligere samsvar med unntaket for militær operativ virksomhet:

"Gjennomføring av militær operativ virksomhet og tiltak i forbindelse med ambulansepoliti-, brannvern-, rednings- og oppsynsvirksomhet, samt gjennomføring av skjøtels- og forvaltningsoppgaver som er bestemt av forvaltningsmyndigheten. Unntaket gjelder ikke øvingsvirksomhet".

Forsvarsbygg legger til grunn at militær operativ virksomhet i luften også omfatter den treningsvirksomhet som er nødvendig for at Luftforsvarets enheter til enhver tid skal ha den beredskap og kompetanse som politiske myndigheter krever. Luftoperativ virksomhet må være beordret av operativ myndighet/ Forsvarets operative hovedkvarter. Det alt vesentligste av Luftforsvarets flyvninger vil være av operativ karakter.

Kartverket påpeker at datasettet for naturvernområder og forslag til verneområder fra 1. januar 2015 inngår i det offentlige kartgrunnlaget, jf. plan- og bygningsloven § 2-2 og kart- og planforskriften kapittel 2. Det offentlige kartgrunnlaget skal danne kunnskapsgrunnlag for avgjørelser etter plan- og bygningsloven. Kartverket forutsetter at kart over verneområder utarbeides i samsvar med Miljødirektoratets produktspesifikasjon mv. Videre forutsetter kartverket at vernemyndigheten melder inn navnene på de respektive naturreservatene til Kartverket for registrering i Sentralt stadnamnregister.

Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard peker generelt på viktigheten av å ivareta hensynet til mineralressursene i verneprosessen for å unngå båndlegging av mineralressurser innenfor verneområdet og restriksjoner og/eller begrensninger på uttak av mineralressurser utenfor verneområdet. Merknader til enkeltområder er gjengitt under hvert enkelt område.

Landbruksdirektoratet uttaler at det ikke går frem av høringsdokumentet om og i tilfelle hvordan de foreslåtte verneområdene i dag nyttes i landbrukssammenheng. Landbruksdirektoratet antar at beiting er den mest påregnelige landbruksmessige utnyttelsen av disse områdene. I og med at beiting stort sett fortsatt skal kunne skje i de foreslåtte verneområdene, vil Landbruksdirektoratet be om at det også tas inn i vernebestemmelsene at det må kunne settes ut saltsteiner i områdene, og at det må kunne søkes om tillatelse til motorisert ferdsel i forbindelse med slik utsetting. Dersom ikke beitedyrene har tilgang til saltsteiner i beiteområdet kan de få mangelsykdommer. Utsetting av saltsteiner har derfor en klar betydning for dyrevelferden. Landbruksdirektoratet har i tidligere vernesaker vist til at unntak for utsetting av saltsteiner til vilt bør utgå i verneforskriftene, under henvisning til «*forskrift om tiltak for å begrense spredning av CDW*» (skrantesyke), idet utsetting av saltsteiner nå kun er lovlig til husdyr.

7.2 Kommentarer til forskriftene

Forskriftenes innhold

Miljødirektoratet understreker betydningen av at en både ved utforming av verneforskrifter og forvaltning av områdene, herunder dispensasjonspraksis, legger til grunn et langsiktig perspektiv. Tiltak som isolert sett vurderes å ha liten betydning for verneformålet, kan i sum og over tid medvirke til at naturkvalitetene forvitrer. Det er også viktig at den økosystemtilnærmingen som er lagt til grunn i skogvernet reflekteres.

Verneforskriftene innebærer vern av all vegetasjon og alt dyreliv. Det er likevel åpnet for jakt, fiske og sanking av bær og matsopp. Ulike tiltak som kan endre naturmiljøet er forbudt. Dette innbefatter anlegg av ulike slag (midlertidige eller faste), men også tiltak som for eksempel drenering, kalking og gjødsling. For enkelte områder er det i verneforskriften åpnet for visse typer anlegg etter søknad.

Verneforskriftene innebærer et generelt hogstforbud, men det kan etter søknad gis tillatelse til hogst av etablerte plantefelt. I tilfeller der det ikke er aktuelt å ta ut plantede trær på kort sikt, kan det etter søknad gis tillatelse til en begrenset skjøtsel.

Motorferdsel er forbudt, men forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til nødvendig motorferdsel i forbindelse med spesielt nevnte formål. Det understrekes at regelen om ”nødvendig motorferdsel” skal håndheves strengt. Motorferdsel i tilknytning til militær operativ virksomhet og tiltak i forbindelse med ambulanse-, politi-, brannvern-, rednings- og oppsynsvirksomhet, og gjennomføring av skjøtelses- og forvaltningsoppgaver som er bestemt av forvaltningsmyndigheten er tillatt. Dette gjelder ikke for øvingsvirksomhet i tilknytning til slike formål. Det er gjort en vurdering for hvilke områder det er aktuelt med en egen dispensasjonshjemmel for øvingsvirksomhet. Utgangspunktet har vært at det ikke er aktuelt å åpne for dette i små verneområder og verneområder som på grunn av sin topografi er lite egnet til slike aktiviteter.

Vedlikehold av eksisterende veier og anlegg, herunder bygninger og eventuelt andre installasjoner som er i bruk på vernetidspunktet, er tillatt. Med vedlikehold menes opprettholdelse av den standard veien, bygningen, anlegget etc. hadde på vernetidspunktet. Vedlikehold omfatter ikke nybygg, oppgradering eller utvidelse. Vedlikehold av for eksempel vei omfatter således tiltak eller arbeid for å holde veien ved like eller opprettholde samme standard som på vernetidspunktet, uten at den endrer karakter. Miljødirektoratet tilrår ikke at verneforskriften henviser til veiklasser, da slike standarder kan endres over tid. I stedet for opprettholdes formuleringen om standard på vernetidspunktet. Tiltak som påføring av nytt grusdekke, grøfterens, skifte av stikkrenner

og lignende anses som vedlikehold. Motorferdsel i forbindelse med vedlikehold kan tillates etter søknad, og skal fortrinnsvis skje på snødekt mark.

Miljødirektoratet vil påpeke at restriksjonsnivået ikke er særlig forskjellig mellom de ulike områdene som her foreslås vernet, men da verneforskriftene for områdene er fremkommet gjennom forhandlinger mellom de respektive fylkesmennene og grunneierne, vil det måtte aksepteres at det blir enkelte forskjeller i utformingen av forskriftene. For de områdene der eksisterende verneområder inngår i verneforslagene, vil ny verneforskrift omfatte hele området. For disse arealene vil det kunne medføre større endringer i forhold til eksisterende verneforskrift. For noen områder med mindre utvidelser, opprettholdes eksisterende bestemmelser, som også vil gjelde for utvidelsesarealet. Miljødirektoratet vurderer at mal for verneforskrifter for naturreservater ivaretar avveiningen mellom brukergruppene og de overordnede vernehensynene på en god måte.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratets vurderinger.

Navn

Kartverket forutsetter at vernemyndigheten melder inn navnet på nye naturreservat til Kartverket for registrering i Sentralt stadnamnregister (SSR) når vernevedtak er gjort, jf. § 15 i lov om stadnamn av 18. mai 1990 nr. 11. Kartverket forutsetter dessuten at kart over verneområdene produseres i samsvar med Miljødirektoratets produktspesifikasjon. Språkrådet viser til at offentlige instanser er bundet til skrivemåten i Sentralt stadnamnregister. For å kunne bruke et annet navn, er det behov for å reise formell navnesak.

De endelige vernekartene vil bli produsert i tråd med gjeldende praksis. Når det gjelder innmelding av navn på nye verneområder i Sentralt stadnamnregister, vises det til kommentarene fra Klima- og miljødepartementet i foredrag til kgl. res. i desember 2015. Miljødirektoratet viser til *«at Kartverket gjøres kjent med nye vernevedtak gjennom brev fra Klima- og miljødepartementet for å tinglyse vernevedtakene på berørte eiendommer. Da Kartverket også er ansvarlig for Sentralt stedsnavnregister, må det forutsettes at Kartverket samtidig sørger for innmelding til Sentralt stedsnavnregister.»*

Motorferdsel

Miljødirektoratet viser til at motorferdsel generelt skal vurderes etter søknad i verneområder.

Motorisert uttransport av elg og hjort skal i utgangspunktet enten foregå manuelt eller ved bruk av lett beltekjøretøy, jf. § 6. Med lett beltekjøretøy i denne sammenheng menes mindre beltekjøretøy som f.eks. elgtrekk, jernhest og beltegående ATV.

En eventuell tillatelse til bruk av annet motorkjøretøy enn nevnt over, jf. § 7, skal vurderes nøye. Det reelle behovet, samt mulige påvirkninger på naturmiljøet skal vurderes. Forvaltningsmyndigheten kan i sin søknadsbehandling knytte tillatelsen til bestemte traseer. Dette vil særlig være aktuelt for uttransport av elg og hjort fra bakenforliggende områder. Det kan også innvilges flerårige dispensasjoner.

I områder med hytter er hovedregelen at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til transport av ved, materialer og utstyr på snødekket mark etter § 7. Slike tillatelser bør normalt styres til fastlagte trasèer. Fastsetting av trasè bør gjøres ved søknadsbehandling eller som en del av utarbeidelse av forvaltningsplan. Motorisert transport i forbindelse med

vedlikehold bør skje på snødekt mark med bruk av snøscooter. I unntakstilfeller kan forvaltningsmyndigheten gi tillatelse til barmarkskjøring for transport av materialer til vedlikehold. Dette bør normalt være vedlikeholdsbehov av akutt karakter.

I verneforskriftenes § 7 er det åpnet for at det etter søknad kan gis dispensasjon til motorferdsel knyttet til ulike formål. Der hvor bestemmelsene ikke spesifiserer om slik transport skal skje med beltekjøretøy på snødekt mark, med lufttransport eller på barmark, skal det ved vurderingen av den enkelte dispensasjonssøknad legges til grunn at transporten fortrinnsvis bør skje med beltekjøretøy på snødekt mark eller med lufttransport. Transport på barmark er kun aktuelt når transport med beltekjøretøy på snødekt mark eller lufttransport er vanskelig gjennomførbart, eller når det er spesielle forhold som tilsier det. Det forutsettes at slik transport kan gjennomføres uten skader på viktige verneverdier.

Klima- og miljødepartementets vurderinger

Det er i enkelte tilfeller i verneforskriftens § 7 åpnet for at det etter søknad kan gis dispensasjon til bruk av motorferdsel for ulike formål. Der hvor bestemmelsene ikke spesifiserer om slik transport skal skje med beltekjøretøy på snødekt mark, med lufttransport eller på barmark, skal det ved vurderingen av den enkelte dispensasjonssøknad legges til grunn at transporten fortrinnsvis bør skje med beltekjøretøy på snødekt mark eller med lufttransport. Transport på barmark er kun aktuelt når transport med beltekjøretøy på snødekt mark eller lufttransport er vanskelig gjennomførbart, og forutsetter at slik transport er vurdert å kunne gjennomføres uten skader på viktige verneverdier, naturtyper eller leveområder for arter.

Nødvendig transport av ved, materialer og utstyr til hytter

Enkelte verneforskrifter kan i § 7 ha bestemmelser som åpner for nødvendig transport av ved, materialer og utstyr til hytter. Det legges til grunn at slik transport fortrinnsvis bør skje på veier, eller alternativt med beltekjøretøy på snødekt mark, bl.a. fordi det her ofte er snakk om betydelig vekt som skal transporteres og betydelig potensialet for sporskader. Transport på barmark utenfor veier er aktuelt kun i enkelte spesielle tilfeller hvor transport med beltekjøretøy på snødekt mark ikke er mulig eller praktisk gjennomførbart, og dersom slik transport er vurdert å kunne gjennomføres uten skader på viktige verneverdier, naturtyper eller leveområder for arter. Dette må vurderes konkret i det enkelte tilfellet.

Start og landing med luftfartøy

Miljødirektoratet viser til at det ved kgl. res. 12 desember 2014 ble vedtatt å ta inn Forsvarsbyggs ønske om at landing og start med forvarets luftfartøy gis automatisk i forskriftene for skogvernområder. Dette er derfor lagt inn i alle forskriftene i tilrådingen. De aktuelle verneforslagene omfatter skog- og andre utmarksområder. Det antas at landing og start eventuelt vil bli (meget) sjeldne foreteelser og ikke utgjøre noen trussel mot områdene som sådan.

Når det gjelder militær operativ virksomhet i luften vises det til NOU 2001:15 Forsvarets områder for lavtflyvning punkt 5.5.6.1 *Unntaket for militær operativ virksomhet i verneområder* hvor det fremgår hva som anses som operativ virksomhet. Direktoratet legger denne tolkningen av begrepet militær operativ virksomhet til grunn.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratets vurderinger.

Kraftlinjer

Miljødirektoratet viser til at i områder med eksisterende energi- og kraftanlegg, er utgangspunktet at anleggene skal kunne drives og vedlikeholdes på en sikkerhetsmessig og økonomisk forsvarlig måte. Forskriftsmalene har standardbestemmelser som åpner for drift og vedlikehold av anlegg, og motorferdsel i forbindelse med akutt utfall på kraftlinjer. Forskriftsmalen fastsetter søknadsplikt for motorferdsel utover dette. Bakgrunnen for dette er at forvaltningsmyndigheten blant annet skal ha mulighet til å kunne styre hvilke typer kjøretøy som benyttes og til hvilken tid eller etter hvilken trasé kjøringen skal skje. Dispensasjonsordninger tas ikke inn for å hindre nødvendige tiltak eller nødvendig kjøring, men fordi det i enkelte sårbare områder er ønskelig å styre bruken av kjøretøy slik at det ikke oppstår unødvendige konflikter og skader på naturmiljøet.

Foruten drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg, og nødvendig istandsetting ved akutt utfall, åpnes det for oppgradering/fornyelse av eksisterende kraftanlegg og kraftlinjer for heving av spenningsnivå og øking av linjesnitt, når dette ikke fører til vesentlige fysiske endringer i forhold til verneformålet.

Miljødirektoratet viser til enighet om bestemmelsene om drift og vedlikehold av kraftanlegg, og at forskriftene er i tråd med formuleringer i nyeste vernevedtak.

Klima- og miljødepartementets vurderinger

Drift og vedlikehold av kraftlinjer

KLD viser til at bestemmelsene åpner for drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg. Vedlikehold omfatter blant annet utskifting av komponenter knyttet til kraftledninger (liner, isolatorer, master, traverser mv.) i samsvar med anleggets tillatte egenskaper i tråd med konsesjon etter energiloven. Oppsetting av master med annen utforming enn eksisterende anlegg, omfattes normalt ikke av bestemmelsene på dette punkt. Ved utskifting av master eller andre komponenter, skal master og komponenter som er mest mulig lik eksisterende benyttes, med mindre overgang til andre typer master og komponenter vil redusere anleggets innvirkning på verneverdiene uten urimelige kostnader eller ulemper for anleggseieren, jf. energiforskriften

§ 3-4. Nødvendig skogrydding i kraftlinjetraseer ansees som en del av ordinært vedlikehold av kraftledninger, og kan skje uten søknad. Dette omfatter også nødvendig sikringshogst av enkelttrær langs kraftlinjetraseen. Der hvor grenser for verneområder ligger nær eksisterende kraftlinjer forutsettes det at verneområdet ikke er til hinder for drift og vedlikehold av kraftlinjene.

Istandsetting ved akutt utfall

Ved akutt utfall, samt ved umiddelbar fare for akutt utfall på eksisterende energi- og kraftanlegg, er det behov for rask istandsetting slik at kunder får strøm og viktige samfunnsfunksjoner kan opprettholdes. I § 4 og § 6 er det derfor tatt inn bestemmelser om at istandsetting, og motorferdsel i den forbindelse, kan gjennomføres uten søknad. I § 6 er det tatt inn en bestemmelse om at det i ettertid gis melding til forvaltningsmyndigheten om motorferdselen. Det nevnte unntaket for motorferdsel i § 6 gjelder ikke for ordinær drift og vedlikehold.

Oppgradering og fornyelse av kraftledninger

Verneforskriften har i § 4 unntak for oppgradering eller fornyelse av kraftledninger for heving av spenningsnivå og øking av linetverrsnitt når dette ikke skader verneverdiene

angitt i verneformålet nevneverdig. Eksempel på tiltak som har liten påvirkning på verneverdiene, og som er tillatt etter dette unntaket, er endring av driftsspenning eller linjetykkelse. En forutsetning for dette er at heller ikke anleggsarbeidene skader verneverdiene nevneverdig. Oppgraderinger som innebærer bruk av større eller endrede master kan også omfattes dersom det ikke skader verneverdiene angitt i verneformålet nevneverdig. Vurderingen av om oppgraderingen eller fornyelsen skader verneverdiene nevneverdig, vil være en konkret vurdering av tiltakets effekter på det naturmangfoldet som er oppgitt i verneformålet. Jo mer presis og spesifisert formålsbestemmelsen er, desto lettere vil det være å fastslå om vilkåret er oppfylt eller ikke. Eksempel på tiltak som kan skade verneverdiene angitt i verneformålet nevneverdig, er økning av spenningsnivå eller endrede master som medfører behov for å øke ryddebeltets bredde langs kraftlinjen. Et annet eksempel er der man i anleggsfasen har behov for motorferdsel på barmark for å komme inn til mastepunktene med anleggsmaskiner, og slik ferdsel ikke kan skje i eksisterende ryddebelte. Slike tiltak vil kreve søknadsbehandling etter § 7.

Søknadspliktig oppgradering eller fornying av kraftledninger (§ 7)

Oppgradering eller fornyelse av kraftledninger som ikke faller inn under § 4, og som er nødvendig for å holde anlegget i tilfredsstillende driftssikker stand, skal behandles etter søknad. Dette gjelder først og fremst tiltak som har potensial til å skade verneverdiene nevneverdig. Vurderingen blir dermed en avveining mellom tiltakets samfunnsmessige betydning og hensynet til verneverdiene. Hensikten med konkret søknad er å etablere en kontakt mellom tiltakshaver og forvaltningsmyndigheten for verneområdet med sikte på å drøfte avbøtende tiltak, slik at mulige negative konsekvenser for verneverdiene i størst mulig grad reduseres og dermed synliggjøres allerede i søknaden. Hensikten er ikke å diskutere nedleggelse eller dramatiske omlegginger av det eksisterende anlegget, men derimot en mest mulig skånsom utforming og mindre justeringer av anlegget. Departementet legger derfor til grunn at det i de fleste tilfeller vil være mulig å komme frem til løsninger som ivaretar behovet for nødvendig oppgradering eller fornyelse. Opprettholdelse av luftledning i det samme området skal normalt aksepteres. Oppgradering og fornying kan i noen tilfeller innebære bygging parallelt med eksisterende kraftledning, hvis eksisterende ledning må være i drift under arbeidet før den deretter rives. Ved vurderingen skal det legges vekt på netteiers plikter etter energiloven til å sørge for å holde anlegget i tilfredsstillende driftssikker stand, herunder sørge for vedlikehold og modernisering som sikrer en tilfredsstillende leveringskvalitet. Det skal videre legges vekt på plikten til planlegging, utførelse og drift av elektriske anlegg samt plikten til å sørge for at allmennheten påføres minst mulig miljø- og landskapsmessige ulemper i den grad det kan skje uten urimelige kostnader eller ulemper for konsesjonæren. På bakgrunn av dette mener Klima- og miljødepartementet at vernet er forenelig med energiforsyningen som berører områdene. Det vises for øvrig til omtalen av de enkelte områdene i kap. 8.

Eventuell drift av fremtidige funn av forekomster av mineralske ressurser

Miljødirektoratet viser til at verneformålet i naturreservater er å bevare naturen mest mulig urørt og hindre fremtidig virksomhet som vil være i strid med dette overordnede målet. Det er således ikke aktuelt å gi en generell åpning for leting etter, eller utvinning av, mineralske forekomster med tanke på utnyttning i et eventuelt fremtidig naturreservat.

For nærmere omtale av det foreslåtte Hålandsheia naturreservat, vises det til kap. 8.

Naturmangfoldloven § 41 sier at det som ledd i saksbehandlingen skal innhentes kunnskap om andre mulige verdier i området. Dette vil i hovedsak være å samle kunnskap som allerede er kjent, herunder informasjon om pågående næringer eller aktiviteter.

Den viktigste måten å få frem interessene knyttet til potensiell og planlagt utnyttelse av mineralressurser på, er høringene som gjennomføres for det enkelte verneforslaget. I de fleste sakene finnes det frem til gode løsninger gjennom grensedragning og/eller tilpasning i forskriften. I de sakene der målet om økt skogvern (og grunneiers ønske om frivillig vern) må veies opp mot potensiell eller planlagt utnyttelse av mineralressurser, vil dette være avveininger som må avklares mellom departementene.

Klima- og miljødepartementet viser til at Regjeringen er opptatt av å legge til rette for fremtidig vekst i mineralnæringen. Skogområdene som forslås vernet kan inneholde mineralforekomster som kan gi grunnlag for fremtidig verdiskaping og næringsutvikling. Vern av de foreslåtte skogområdene utelukker ikke muligheten for eventuell utnyttelse av funn av betydelige mineralressurser, dersom slik virksomhet kan skje på en miljømessig forsvarlig måte.

Dersom ny kunnskap i fremtiden viser at det finnes viktige forekomster av mineralske ressurser i verneområdene, må eventuell utdrift av disse forekomstene vurderes konkret i hvert enkelt tilfelle ut fra den generelle dispensasjonsbestemmelsen i naturmangfoldloven § 48. Denne lyder: *"Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig."*

Skogvernområdene er generelt relativt små, noe som innebærer at avstanden mellom vernegrense og en eventuell påvist drivverdig mineralressurs kan være relativt liten. Dette øker de tekniske mulighetene for at eventuell utdrift av mineralforekomster som pr. i dag ikke er kjent, kan foretas uten at tiltaket har vesentlig negativ virkning på naturkvalitetene i verneområdet. Dette kan for eksempel gjøres ved underjordisk drift med uttakssted utenfor verneområdet.

Det kan likevel ikke utelukkes at det kan være aktuelt å benytte dagdrift i verneområdet for å utvinne mineraler med et betydelig verdiskapingspotensial. Dersom underjordisk drift med uttakssted utenfor verneområdet ikke er mulig, vil eventuell utvinning av mineralforekomster ved dagdrift måtte vurderes etter § 48 i naturmangfoldloven. Når tiltaket behandles etter denne generelle dispensasjonsbestemmelsen vil hensynet til vesentlige samfunnsinteresser bli vurdert og veid opp mot verneinteressene.

Beiting

For de områdene der beiting er aktuelt, er det gjort en vurdering av om forskriften skal åpne for utsetting av saltsteiner. For de fleste områdene er det vurdert at dette er et tiltak som i liten grad berører verneverdiene, og det er derfor tatt inn en unntaksbestemmelse om mulighet for utsetting av saltsteiner. For noen områder vurderes dette tiltaket å ha betydning i forhold til verneverdiene, og for disse områdene åpner ikke forskriftene for dette. Det samme gjelder oppsetting av gjerder. For de områdene der dette vurderes som aktuelt, er det tatt inn som spesifisert unntak i § 7.

Klima- og miljødepartementet støtter Landbruksdirektoratets vurdering av saltsteinutsetting til hjortevilt og tilrår at slik utsetting ikke gis unntak i forskriftene. Generelt er det slik at hvis det skulle oppstå behov i fremtiden som ikke er regulert i den enkelte forskrift, kan slike tiltak vurderes etter forskriftens generelle dispensasjonsbestemmelse i § 8.

Departementet legger imidlertid til grunn at selv om nåværende grunneier ikke har sett behov for utsetting av saltstein eller oppsetting av gjerder, kan behovet endre seg i fremtiden, og det kan da være hensiktsmessig at dette er omtalt i forskriftene. Forutsetningen er at tiltakene kan gjennomføres uten å skade verneverdiene. Saltsteiner tiltrekker seg både husdyr og hjortevilt og kan lokalt føre til betydelig tråkkslitasje og gjødselpåvirkning ved saltsteinene. Også gjerder kan føre til tråkkslitasje. For enkeltområdene i denne vernesaken, legges følgende til grunn for å ivareta natur som er sårbar for slitasje og tråkk i forbindelse med utsetting av saltstein og oppsetting av gjerder:

- For områder som er vurdert som relativt robuste mht. slitasje og tråkk og samtidig er av en viss størrelse, er det tatt inn et punkt i forskriften om utsetting av saltstein under § 4. Det er også tatt inn et punkt under § 7 om oppsetting av gjerder i forbindelse med beiting, samt et punkt om nødvendig motorferdsel i forbindelse med utsetting av saltstein og oppsetting av gjerder.
- For enkelte områder som har innslag av sårbar natur mht. slitasje og tråkk, er punktet om utsetting av saltstein plassert under § 7, da man må kunne sikre bl.a. at plassering av saltstein ikke skjer i sårbare områder.
- For små områder som er sårbare for slitasje og tråkk er nevnte punkter ikke tatt inn i forskriften. Her kan også saltstein og gjerder oftest plasseres utenfor verneområdene.

Det er også lagt vekt på om beiting overhodet er aktuelt, eksempelvis der det er svært bratt terreng.

Sykling og større arrangementer

Hovedregelen i friluftsløven er at det i skogsområder er tillatt med sykling på vei eller sti når det skjer hensynsfullt og med tilbørlig varsomhet. På fjellet er det også tillatt å sykle utenfor sti. I kgl. res. 12. desember 2014 ble det åpnet for sykling (samt riding og bruk av hest og kjerre) på veier og stier i de fleste områder, ved at det i verneforskriftene ble tatt inn forbud mot sykling/riding/hest og kjerre utenom stier og veier merket på kart.

I tråd med føringene i friluftsmeldingen og tidligere vedtatte kgl.res. for skogvern tilrår Miljødirektoratet at det i forskriftene tas inn bestemmelser om at sykling (samt riding og bruk av hest) tillates på eksisterende stier og veier, dersom det ikke er særskilte naturfaglige hensyn som tilsier at sykling bør være forbudt på bestemte stier eller i bestemte områder.

Selv om regulering av sykling i skogområder følger av friluftsløven, mener Miljødirektoratet det er hensiktsmessig at regulering av sykling tas inn i verneforskriften sammen med regulering av andre aktiviteter i verneområdet, også i områder hvor det åpnes for sykling på alle eksisterende stier i området. I områder hvor det ikke finnes veier og stier gjelder et generelt forbud mot sykling og bruk av hest. Det fremgår av beskrivelsen av det enkelte området, dersom det ikke finnes veier og stier i området.

Når det gjelder el-sykler rammes dette av forbudet mot motorferdsel i verneforskriftene. Det er foreløpig ikke gjort endringer i regelverket som gjelder el-sykler i friluftslven eller i malen for verneforskrifter. I nyere vernevedtak er bestemmelsene om arrangementer endret til kun å omfatte forbud mot større arrangementer. En del områder er tilrådt med generelt forbud mot idrettsarrangementer og andre større arrangementer. Denne bestemmelsen er justert i tråd med nyeste vernevedtak.

Klima- og miljødepartementet viser til at det generelt er åpnet for sykling på eksisterende veier og stier som er vist på vernekartet, unntatt hvis verneverdiene i området er vurdert som sårbare for slik påvirkning. Dette er i samsvar med Meld. St. 18 2015-2016 *Friluftsliv*. I enkelte områder fins ikke stier eller veier, og sykling er da følgelig ikke tillatt.

Departementet viser til § 3, som tidligere hadde ordlyden "*Bruk av naturreservatet til idrettsarrangementer og andre større arrangementer er forbudt*". Ordlyden er nå endret til "*Bruk av naturreservatet til større arrangementer er forbudt*." Den nye formuleringen omfatter både idrettsarrangementer og andre arrangementer, og avgrensingen til større arrangementer gjelder uansett type arrangement.

7.3 Klima- og miljødepartementets kommentarer til øvrige temaer

Forholdet til matloven

I de spesielle tilfeller hvor det er behov for å sette inn tiltak etter lov av 19. desember 2003 nr. 124 om matproduksjon og mattrygghet mv. (matloven) vil det kunne dispenseres for dette etter de generelle dispensasjonsbestemmelsene i verneforskriften. En eventuell dispensasjon skal iverksettes uten opphold i henhold til de tiltak loven krever.

Hogst av ved til hytter i verneområdet

I enkelte tilfeller er det under § 7 i forskriftene åpnet for søknad om hogst av ved til eksisterende hytter i verneområdet. I skogreservater er det generelt et mål at skogen skal få utvikle seg mest mulig urørt av menneskelig aktivitet, også vedhogst. Derfor legges det primært til grunn at ved bør hogges utenfor verneområdet og kjøres inn til eksisterende hytter, men at det må gjøres en vurdering i hvert enkelt tilfelle om belastningen på verneområdet blir mindre om det tillates vedhogst rundt hyttene i verneområdet, enn at veden blir transportert inn til hyttene gjennom verneområdet. Dersom det gis dispensasjon for hogst av ved til eksisterende hytter må det settes vilkår bl.a. om lokalisering og gjennomføring av hogsten, hogstmengde samt hvilke treslag som kan hugges, slik at verneverdiene i området ikke reduseres. Hogst skal uansett ikke skal skje i registrerte kjerneområder.

Kulturminner og kulturmiljøer

Det forutsettes et tett samarbeid mellom kulturminnemyndighetene og naturforvaltningsmyndighetene i enkeltsaker om kulturminner og kulturmiljøer innenfor de foreslåtte verneområdene. Istandsetting, vedlikehold og skjøtsel av både fredete og ikke-fredete kulturminner skal skje på en slik måte at både natur- og kulturminneverdier ivaretas på best mulig måte. Slike tiltak avklares derfor med forvaltningsmyndigheten for verneområdene, slik at verneverdiene ikke forringes. Forskriftenes punkter om kulturminner og kulturmiljøer er kun en presisering av kulturminnelovens bestemmelser, som også gjelder innenfor de foreslåtte verneområdene. Klima- og miljødepartementet vil understreke at inngrep i, istandsetting og skjøtsel av kulturminner og kulturmiljøer som er fredet i medhold av kulturminneloven, bare kan skje etter tillatelse fra kulturminnemyndighetene.

Annet

Utover de endringer som er nevnt over, har KLD foretatt mindre justeringer i forskriftene, i hovedsak av ren teknisk art. KLD slutter seg for øvrig til Miljødirektoratets vurderinger.

8 MERKNADER TIL DE ENKELTE OMRÅDENE

I dette kapitlet gjengis sentrale opplysninger om saksbehandlingen for enkeltområdene, innspill fra sentrale høringsinstanser og hovedinnholdet i vurderingen og tilrådingen fra fylkesmannsembetene og Miljødirektoratet. For en mer detaljert omtale av temaene samt liste over høringsinstanser vises til Miljødirektoratets tilrådingen datert 13. august 2018, samt aktuelle tilrådingen fra fylkesmannsembetene. Verneverdiene i enkeltområdene er beskrevet i tilrådingene fra Miljødirektoratet. Under "inngrep" oppgis tekniske inngrep for de områdene der man kjenner til slike. Der det ikke er gjengitt høringsuttalelser, er det ikke kommet uttalelser av vesentlig betydning.

1. Mulvikknuken naturreservat (utvidelse av Durmålhaugen naturreservat), Tingvoll og Sunndal kommuner, Møre og Romsdal fylke

Nytt verneareal 3623 daa, hvorav 2332 daa produktiv skog. Nytt totalareal: 5107 daa.

Området strekker seg fra fjorden til over 600 moh og har flere boreale soner.

Inngrep: Skarsetra ligger på sørvestsiden av Mulvikknuken. Det er ikke seterdrift der, men litt av setervollen er fremdeles åpen og stølshuset står og brukes som hytte. Det går en umerket sti opp til setra og videre innover mot Åsprongtjønna. Brukerinteressene knyttet til setra er avklart og verneforskriften tillater vedlikehold av bygninger og sti, samt hogst av ved til setra i et avgrenset område.

Hovedsynspunkt i høringen:

Statens vegvesen ønsker at i området som grenser til riksvei 70, skal det kunne utføres drift og vedlikehold på veistrekningen (inkludert skogrydding). I forslaget til vernekart ser det ut som at vernegrensen går helt inntil veikanten på riksvei 70. For at Statens vegvesen skal kunne ivareta sine interesser knyttet til arealbruken langs veiene med tanke på trafiksikkerheten for de som ferdes på veien, blir dette best ivaretatt om vernegrensen blir trukket utenfor vegvesenets eiendom. I tillegg er det ønskelig at Statens vegvesen kan rydde i trygghetssonen, også der den strekker seg inn i verneområdet utenfor deres eiendom.

Norsk Bergindustri melder at berggrunnen i det foreslåtte utvidelsesområdet består i hovedsak av gneis og granittisk gneis, og pr. i dag er det ikke registrert noe uttak til byggeråstoff. Følgelig har de ingen argument som taler mot utvidelse av naturreservatet.

Fylkesmannen viser til at verneforslaget er basert på arealer tilbudt av privatpersoner for vern av skog. Vernegrensen er derfor lagt til grensen mellom privat grunn på gnr./bnr. 149/1 i Tingvoll kommune og 105/1 i Sunndal kommune. Statens vegvesen sin eiendom, gnr./bnr. 149/8 i Tingvoll kommune og 105/23 i Sunndal kommune er ikke omfattet av vernet. Ved behov for ytterligere tiltak i trygghetssonen langs riksvei 70, vil dette omfattes av § 4 i) «*Vedlikehold av eksisterende bygninger og andre anlegg og innretninger i høve til tilstand på vernetidspunktet.*»

Ytterligere tiltak utover trygghetssonen kan ved behov søkes om ved dispensasjon hjemlet i § 8 «*Forvaltingsstyresmakta kan gjere unntak frå forskrifta dersom tiltaket ikkje er i strid med vernevedtaket sitt føremål og ikkje kan påverka verneverdiane nemneverdig, eller dersom tryggleiksomsyn og omsyn til vesentlege samfunnsinteresser gjer det naudsynt, jf. naturmangfaldlova § 48.*»

Til oppstartsmeldingen fikk fylkesmannen innspill på at gårdsnavnet Mulvik bør med i navn på det utvidete verneområdet. Området vil i stor grad omfatte Mulvikknugen og områdene rundt denne fjelltoppen, og Durmålhaugen blir derfor et mindre område inne i det utvidete verneområdet. Det er naturlig at navnet på verneområdet beskriver hvor det ligger i mest mulig grad, og en navneendring kan derfor være naturlig. Navneendringen er avklart med Statens Kartverk. Fylkesmannens tilrår vern i henhold til dette.

Miljødirektoratet støtter fylkesmannens vurdering av navn på og avgrensing av verneområdet.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår at Mulvikknugen naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

2. Alsåker naturreservat, Ullensvang herad, Hordaland fylke

Totalareal 126 daa, hvorav 126 daa med produktiv skog.

Området ligger i en vestvendt og nokså bratt liseide ved Ytre Alsåker.

Inngrep: Det er ingen kjente inngrep i det foreslåtte naturreservatet, men det går en 22 kV kraftlinje rett nordvest for området. I tillegg er området omgitt av granplantefelt med mulighet for spredning inn i området. Det er spredte innslag treslag som ikke er stedegne (gran, edelgran og blodbøk) i området. Det er ingen veier eller stier i området.

Hovedsynspunkter i høringen:

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) kommenterer at Hardanger Energi AS eier distribusjonslinjen som området grenser mot. NVE peker på at det er viktig å kunne opprettholde drift og vedlikehold av denne og ber om at dette ivaretas gjennom forskriften, alternativt at avgrensingen av området justeres noe.

Hardanger Energi AS understreker at det vil være viktig å kunne fjerne vegetasjon fra ryddebeltet under kraftlinjen som grenser mot området.

Fylkesmannen tilrår navnet Alsåker som i høringsforslaget, samt avgrensing av verneforslaget som foreslått. Den foreslåtte vernegrensen går like utenfor dagens ryddegate for kraftlinjen. Formuleringer knyttet til drift, vedlikehold og oppgradering av eksisterende kraftledninger er tatt inn i forskriften etter høringen for å imøtekomme innspill fra NVE og Hardanger Energi AS.

Fylkesmannen tilrår opprettelse av Alsåker naturreservat med de endringene i forskriften som går frem av kommentarene over.

Miljødirektoratet støtter fylkesmannens vurdering av avgrensing av verneområdet. Det er ingen stier eller veier i området. Miljødirektoratet tilrår derfor verneforskriften med en endring i

§ 5 om at bruk av sykkel, hest og kjerre og ridning er forbudt.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår at Alsåker naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

3. Fyksesund naturreservat, Kvam herad, Hordaland fylke

Totalareal 3932 daa, hvorav 2734 daa produktiv skog.

Området ligger i en vestvendt og til dels bratt li ned mot innerste del av Fyksesund på nordsiden av Hardangerfjorden.

Inngrep: Det går en 22 kV kraftlinje fra Fyksefjorden ved Jarane og gjennom området, sør for Midstølen. Det går i tillegg lavspentlinjer opp til husene på Skåro. Ved Fletene, mellom Skåro og fjorden, står det et eldre, restaurert hus på en gammel husmannsplass. Det er i tillegg etablert en enkel bro for gangsti over Skåroelva ovenfor Skåro. Det er noen granplantefelt, og stedvis også noen forekomster av hemlokk, platanlønn og lerk innenfor området.

Hovedsynspunkter i høringen:

Statens vegvesen ber om at eventuell skilting og informasjonstavler blir plassert på steder med tilfredsstillende avkjørings- og parkeringsmuligheter.

Språkrådet ba Kartverket starte en navnesakshøring for Skåro. Kartverket startet navnesak i brev datert 1. mars. Språkrådet tilrår videre Fylkesmannen å bruke navnet Fyksesund som navn på området. Nils Skaar og Frode Skaar er grunneiere. De ønsker navnet Fyksesund brukt om området.

Fylkesmannen mener grunneiernes ønske om navn for området skal tillegges stor vekt. Både grunneierne og Språkrådet har kommet med gode argumenter for å endre navnet fra det foreslåtte Skåro til Fyksesund. Fyksesund er navnet på fjorden som området grenser til og er det nærmeste større stedsnavnet i området. Med bakgrunn i grunneiernes ønske og Språkrådets anbefaling tilrår Fylkesmannen å endre navnet til Fyksesund. Det er ingen innspill til avgrensingen av området, og Fylkesmannen tilrår derfor avgrensingen som i høringsforslaget.

Miljødirektoratets tilråding:

Miljødirektoratet støtter fylkesmannens vurdering av navn på og til avgrensing av verneområdet.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår at Fyksesund naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

4. Utvidelse av Uranes naturreservat, Granvin og Kvam herad, Hordaland fylke

Totalareal 707 daa, hvorav 523 daa produktiv skog. Nytt totalareal 1436 daa.

Området ligger i en bratt sørvendt li ovenfor rv 7, vest for Lussand.

Inngrep: Det er ingen kjente inngrep i området, men det forekommer noe spredt gran i området. Det er ingen veier eller stier i området.

Hovedsynspunkt i høringen:

Statens vegvesen ber om at eventuell skilting og informasjonstavler blir plassert på steder med tilfredsstillende avkjøring- og parkeringsmuligheter.

Fylkesmannen viser til at det ikke har kommet innspill knyttet til navn, forskrift eller avgrensning av området, og tilrår utvidelse av Uranes naturreservat i tråd med høringsforslaget.

Miljødirektoratets støtter fylkesmannens vurdering av avgrensning av verneområdet. Det er ingen stier eller veier i dette området, og Miljødirektoratet tilrår derfor verneforskriften med en endring i § 5 om at bruk av sykkel, hest og kjerre og ridning er forbudt.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår at Uranes naturreservat i Granvin og Kvam herad utvides i henhold til vedlagte forskrift og kart.

5. Stråtveit naturreservat, Vindafjord kommune, Rogaland fylke

Totalareal 1765 daa, hvorav 1569 daa produktiv skog.

Verneforslaget utgjør en fjordli på nordsiden av Yrkefjorden.

Inngrep: Området bærer preg av kulturpåvirkning i form av tidligere hogst og beite. Det er 11 mindre felt med til sammen 72 daa gran innenfor området. Det er ingen fast bosetning i området, men det ligger fem bygninger innenfor vernegrensen. Stråtveit gård grenser til det foreslåtte verneområdet. Området grenser til Måvatnet og Raunesvatnet som er regulert som drikkevannskilde i kommuneplanen. Det ligger pullerter i strandsonen som brukes til fortøyning av båter og flytende konstruksjoner utenfor verneområdet. Det er også gjennom verneforskriften åpnet for at det kan søkes om å etablere en ny pullert.

Hovedsynspunkter i høringen:

Forsvarsbygg ber om at det kommer tydelig frem i forskriften at forbudet mot motorisert ferdsel ikke gjelder Forsvarets luftfartøy.

Direktoratet for mineralforvaltning ber Fylkesmannen om å vurdere en reduksjon av den foreslåtte vernegrensen, etter som området berører et mulig fremtidig uttaksområde for pukk, dominert av bergarten gneis. NGU har vurdert at uttaksområdet har lokal verdi som råstoffressurs.

Norges vassdrag- og energidirektorat (NVE) kommenterer at det ikke er konkrete planer for regional- eller sentralnett innenfor verneområdet, men ber om at Fylkesmannen henter inn uttalelse fra Haugaland Kraft Nett AS. NVE påpeker også at potensialet for vannkraft innenfor området er begrenset og dyrt, og de ser derfor ingen grunn til å tilpasse vernegrensen til aktuelt vassdrag.

Fylkesmannen tilrår navnet Stråtveit og tilrår avgrensingen som i høringsforslaget. I følge fylkesmannens vurdering ligger mesteparten av det mulige fremtidige uttaksområdet for pukk (gneis) utenfor det som er foreslått vernet. Uttaksområdet ligger heller ikke inne i arealdelen til kommuneplanen, og ressursområdet vil også kunne komme i konflikt med hensynssone til drikkevann og til annen etablert industri nord for området. Fylkesmannen vurderer derfor at det ikke er tilstrekkelig grunnlag for å endre avgrensingen av området.

Fylkesmannen viser til at standardformuleringer om forsvaret sine arealbruksinteresser blir brukt i forskriften, og at Forsvarets behov for landing med luftfartøy skal være ivarettatt der. Fylkesmannen tilrår forskriften som foreslått i høringsforslaget.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår at Stråtveit naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

6. Oksåsen naturreservat, Flekkefjord kommune, Vest-Agder fylke

Totalareal 1392 daa, hvorav 932 daa produktiv skog.

Inngrep: Det er ingen tekniske inngrep i området, men det finnes spor etter en gammel ferdselsvei opp mot Austre Homma.

Hovedsynspunkter i høringen:

Nye veier gjør Fylkesmannen oppmerksom på at det foreslåtte verneområdet på Oksåsen, ligger innenfor planområdet for ny E39 på strekningen Lyngdal Vest – Sandnes, som Statens vegvesen p.t. utarbeider konsekvensutredning for.

Statens vegvesen peker på at Oksåsen naturreservat ligger innenfor et av alternativene for ny E39 som det jobbes med på strekningen Lyngdal – Sandnes. Det fremkommer av innspillet at ut fra de siste tegningene som foreligger i utredningsprosessen, vil planlagt tunnelmunning komme ut like vest for og vesentlig lavere enn plangrensen for foreslått naturreservat.

Vest-Agder fylkeskommune viser til at fylkeskommunen spilte inn til oppstartsmeldingen at verneprosessen for Oksåsen burde avsluttes dersom et vern av området kan medføre konflikt for planlegging av ny trasé for E39 på strekningen Lyngdal-Vest – Sandnes. Fylkeskommunen forstår på bakgrunn av den dialogen Fylkesmannen har hatt med Statens vegvesen, at et vern av Oksåsen ikke vil være problematisk for fremtidig veitrasé, og har ingen merknader til høringen.

Fylkesmannen legger til grunn den endelige traseen for ny E39 mellom Lyngdal og Sandnes legges i tunnel under Oksåsen som foreslått. Europaveien vil da ikke komme i konflikt med det foreslåtte naturreservatet. Fylkesmannen mener det er en forutsetning at Nye Veier AS som ansvarlig for utarbeidelse av påfølgende detaljregulering og fremtidig bygging av ny E39 på strekningen, forholder seg til det trasévalget som nå gjøres i den pågående planprosessen.

Miljødirektoratet støtter fylkesmannens vurdering av avgrensing av verneområdet.

Klima- og miljødepartementet støtter Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Oksåsen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

7. Hålandsheia naturreservat, Evje og Hornnes kommune, Aust-Agder fylke

Totalareal 7495 daa, hvorav 4426 daa produktiv skog.

Inngrep: Det går en 60 kV kraftlinje gjennom nordøstre del av området. Denne skjærer gjennom området to steder på til sammen ca. 1700 meter. Det står en bu/hytte øst for Krokevatn, og det ligger en eksisterende hytte ved Ljosvatnet, midt inne i området. Denne er utelatt fra det foreslåtte verneområdet.

Hovedsynspunkter i høringen:

Evje og Hornnes kommune peker på at foreslått verneområde er avgrenset helt opp mot enden på skogsbilveien Saurlivegen som er bygget med betydelig tilskudd fra det offentlige. Saurlivegen ble ferdigstilt i år 2000 og er på nesten 4 km. 48% av kostnadene var tilskudd fra staten, og formålet med veien var næringsmessig utnyttelse av skogressursene i området. Evje og Hornnes kommune henstiller av hensyn til næringsinteresser i skog, Fylkesmannen til å endre vestgrensen for verneområdet slik at den settes lik rød heltrukken linje i Biofokus sitt kart av 3. april 2017. I det området som tas ut av verneforslaget, er det ingen registreringer med spesielle miljøkvaliteter og verneområdets kvaliteter vil ikke reduseres.

Grunneier på gnr/bnr 48/9 ønsker endring av vernegrensen i vest for sikre tilgang med traktor til bakenforliggende skogteig på gnr/bnr 48/12. Det opplyses også om at det er oppført ei løe i samme område som han ønsker å ha tilgang til.

Eier av eksisterende hytte på gnr/bnr 52/33 ved Krokvannet viser til at eiendommen grenser til det foreslåtte verneområdet på Hålandsheia. Det foreligger planer om oppgradering av hytta, og det pekes på at det er nødvendig med transport hit, både av materialer i forbindelse med byggeprosessen, men også til transport av ved mm. ved fremtidig bruk.

Hytteieier på gnr/bnr 72/3, viser til at eiendommen inngår som en del av området som tilrådes for vern. Det er viktig for grunneier å kunne benytte snøskuter som transport inn til hytta til transport av utstyr og sanking av ved. Det kan også være aktuelt å bruke ATV som transportmiddel til hytta i barmarksesongen.

En grunneier ønsker at forskriften skal gi åpning for at området kan benyttes til ridning og at skutt hjortevilt kan transporteres ut av verneområdet ved bruk av hest eller ATV.

Vedkommende er for øvrig opptatt av å sikre tilgangen til området i forbindelse med utøvelse av friluftsliv og i forhold til å sikre tilgangen til hytter i og utenfor området.

Norges Vassdrags- og energidirektorat (NVE) viser til at Agder Energi Nett AS har en 60 kV. linje som krysser Hålandsheia to steder og som ligger i grensen flere steder i nord. NVE ber derfor Fylkesmannen kontrollere at Agder Energi Nett AS har fått saken på høring, og anbefaler at deres innspill ble videresendt. Generelt ivaretar forskriftene nødvendige forhold som NVE har pekt på i tidligere vernesaker.

Agder Energi Nett AS peker på at de har en 60kV høyspentlinje som krysser Hålandsheia. Vernebestemmelsene må ikke svekke Agder Energi Nett AS sine tinglyste rettigheter knyttet til drift og vedlikehold av anlegget. Det pekes på følgende punkter som må ivaretas i verneforskriften: Drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg, herunder rett til å rydde alt skogvirke som vokser opp i ryddebeltet samt rett til å foreta sikringshogst utenfor ryddebelter der dette anses som farlig for anleggene. Oppgradering/fornyning av kraftlinjer for heving av spenningsnivå og øking av linjetverrsnitt. Endring av mastepunktet, dvs. mastetype/mastehøyde og eventuelt for flytting av mastepunktet dersom det er hensiktsmessig. Nødvendig transport i terrenget med nødvendig motorisert kjøretøy for å komme frem til anleggene, både i byggeforbudsbeltet og utenfor. Dette gjelder også transport inn/ut i området ved ombygging av anlegget. I tillegg må forvaltningsmyndigheten for verneområdet kunne gi tillatelse til etablering av nye anlegg, flytting av anlegg og tilbygg til eksisterende anlegg.

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) peker på at de er opptatt av at mineralressurser som har eller kan ha verdi ved uttak og utnyttelse, blir tatt hensyn til i verneprosessen. Det understrekes at et vern, i tillegg til å båndlegge mineralressurser innenfor selve verneområdet, også kan medføre arealrestriksjoner utenfor verneområdet som på den måten legger begrensninger eller føringer for uttak av mineralressurser utenfor verneområdet. Når det gjelder det foreslåtte Hålandsheia naturreservat, anmoder DMF om at Fylkesmannen ikke viderefører verneprosessen da området kommer i konflikt med en

undersøkelsesrett og ligger i tilknytning til utvinningsretter for statlige mineraler. Alternativt kan det, basert på ytterligere kunnskap om mineralforekomstene og en nærmere vurdering av mulighetene for utvinning av mineralressursene i området, vurderes om en reduksjon av verneområdets størrelse er tilstrekkelig for å ivareta både mineralinteressene i området og verneinteressene. Grunnlaget for anmodningen er en registrering av mineralske ressurser på grensen til Iveland kommune. Den sørvestlige delen av det foreslåtte verneområdet kommer i direkte konflikt med forekomster av granittisk pegmatitt, som er interessant både for uttak av industrimineralene kvarts, feltspat og sjeldne jordartsmineraler (REE). Sjeldne jordartsmineraler er statens mineraler og DMF har tildelt en undersøkelsesrett i det foreslåtte verneområdet. Da driftsform ikke er klargjort ennå, og de geologiske undersøkelsene ennå er pågående, er det ikke gjort rede for hvor stort areal et uttak faktisk vil trenge. Det arealet som er i konflikt med det foreslåtte Hålandsheia naturreservat er i ytterkanten av området hvor det undersøkes hvordan den stedbundne, ikke-fornybare naturressursen kan utvinnes. Sannsynligheten for at verneområdet vanskeliggjør fremtidig utnyttelse av mineralressursene er derfor stor.

Fylkesmannen har endret avgrensingen på to steder for å utelate en hytte og atkomst til denne på gnr./bnr 72/3 og en skogskoie og traktorvei/traktorslep på gnr./bnr. 48/9.

Fylkesmannen har forståelse for de skogbruksmessige argumentene som Evje og Hornnes kommune kommer med i sitt høringsinnspill. Problemstillingen knyttet til delvis statlig finansiering av etablering av skogsbilvei, der grunneier en tid etter veien er etablert tilbyr skogområdet for frivillig vern og således får erstatning for den skogen som i utgangspunktet skulle hugges ut, må vurderes og vektlegges i verneprosessen. Fylkesmannen er ikke uenig i Evje og Hornnes kommune sin betraktning om at man ved store tilbudte områder, i noen tilfeller kan utelate de delene av tilbudte eiendommer uten registrerte kjerneområder eller der det er beskrevet andre verneverdier. Fylkesmannen har basert avgrensingen av verneforslaget på alternativ grense for verneverdig areal fra den naturfaglige registreringen av området. Områder som nylig er hugget er utelatt fra verneforslaget.

Etter Fylkesmannens vurdering overlapper foreslått verneområde i svært liten grad med avgrensingen for den aktuelle mineralforekomsten, og de mener derfor at hensynet til vern av et større sammenhengende skogområde med regional verneverdi og flere registrerte kjerneområder, i dette tilfellet må veie tyngre enn et potensielt fremtidig uttak av mineraler. Fylkesmannen fremmer forslag om vern av Hålandsheia naturreservat som i høringsforslaget, uten spesifikke endringer knyttet til mineralske ressurser.

Miljødirektoratet vurderer at det er vanskelig å argumentere med at organisert ridning vil påvirke området mer negativt enn annen ridning. For større arrangement vil § 3 d) i verneforskriften gjelde. Miljødirektoratet tilrår derfor verneforskriften med en endring i § 5 b) som åpner opp også for organisert ridning.

Klima- og miljødepartementet viser til at det for området Hålandsheia, er pågående undersøkelser etter industrimineraler som faller inn under statens mineraler. Området er belagt med bergrettigheter av typen undersøkelsesrettigheter. En undersøkelsesrett etter lov om erverv og utvinning av mineralske ressurser (mineralloven) betyr at staten har gitt rettighetshaver tillatelse til å gjennomføre geologiske undersøkelser for å påvise ressurser av statens mineraler. De geologiske undersøkelsene som berører Hålandsheia er planlagt gjennomført i løpet av 2018. Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) viser til at et vedtak om vern vil vanskeliggjøre fremtidig utnyttelse av mineralressursene, og ber om at

den pågående verneprosess avsluttes eller utsettes til undersøkelser er utført slik at verneområdets avgrensning kan tilpasses de forekomstene som eventuelt blir avdekket. KLD viser til at det er svært lite arealmessig overlapp mellom foreslått vernegrense og mineralforekomsten. Departementet viser til den generelle beskrivelsen av mineraluttak i kap. 7, og slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Hålandsheia naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

8. Utvidelse av Øyvassheia naturreservat, Åmli kommune, Aust-Agder fylke

Nytt verneareal 961 daa, hvorav 527 daa produktiv skog. Nytt totalareal: 7859 daa.

Inngrep: Det går en skogsbilvei gjennom det opprinnelige verneområdet. I forbindelsen med denne ligger det også et grustak. Det står en hytte ved Tjørnestøyl, og det er også enkelte traktorslep innenfor det opprinnelige verneområdet. I utvidelsesarealet er det rester etter kulturlandskap og bosetning på Grytestøyl.

Hovedsynspunkter i høringen:

Språkrådet peker på at Øyvassheia ifølge Sentralt stadnamnregister ligger et godt stykke nordvest for eksisterende naturreservat, ved et av syv vann som heter Øyvatn i Åmli kommune. Dersom det aktuelle området også kalles Øyvassheia har de ingen merknader til navnet.

Åmli kommune ønsker ikke å godta utvidelse av naturreservatet, da dette dreier seg om områder som er tilrettelagt for et fremtidsrettet og bærekraftig skogbruk, og med veianlegg som er delfinansiert av offentlige midler, og mener det er en klar skogbruksmessig konflikt her. Kommunen viser til det store omfanget av skogvern som kommunen har fått over tid og at oppretting av nye verneområder eller utvidelse av eksisterende verneområder ikke bør gjennomføres dersom det ikke bidrar til å oppfylle vesentlige mangler ved skogvernet. Kommunen anmoder om at blant annet Fylkesmannen i skogvernsammenheng flytter fokuset til kystnære, høyproduktive, artsrike og gjerne vanskelig tilgjengelige områder som i større grad vil kunne bidra til å oppfylle de nasjonale manglene innen skogvern.

Grunneier for det tilbudte utvidelsesarealet, har gitt innspill om at en gammel plass/støl (Grytestøyl) ønskes merket av på vernekart. Det er videre ønske om å opprettholde stølen slik som området fremstår i dag.

Fylkesmannen viser til at Øyvatn ligger vest i eksisterende naturreservat. Selv om det ikke fremgår av tilgjengelig kartverk at heiområdet i tilknytning til Øyvatn heter Øyvassheia, mener Fylkesmannen likevel at det vil være naturlig å videreføre navnet fra eksisterende verneområde. Åmli kommune ønsker ikke at den foreslåtte utvidelsen av Øyvassheia naturreservat vernes, da denne ligger lett tilgjengelig for skogbruk nær veianlegg som delvis er finansiert med statlige midler. Fylkesmannen har likevel valgt å gå videre med denne utvidelsen, da området har en god arrondering og naturkvaliteter knyttet til blant annet gamle granskogspartier og forekomster av eldre osp som etter Fylkesmannens vurdering gjør det godt egnet som supplement til eksisterende naturreservat. Det legges også vekt på at det er viktig å verne denne type skog også i Åmli kommune.

Fylkesmannen minner også om at i forbindelse med utvidelse av Øyvassheia, har man valgt å takke nei til å gå videre med verneprosess for flere områder Fylkesmannen har mottatt tilbud på, i sør/sørvest og nordøst for eksisterende verneområde. Det er likevel gjort en korrigering i avgrensingen for å utelate et hogstfelt. Verneforskriften § 4 åpner for at stølsområdet i fremtiden kan opprettholdes i samme tilstand som da det ble vernet.

Fylkesmannen mener det ut fra hensynet til verneverdiene i området, er uproblematisk at plassen bevares som i dag.

Miljødirektoratet støtter fylkesmannens vurderinger i saken.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Øyvasheia naturreservat med avgrensning i henhold til vedlagte forskrift og kart.

9. Siljufjell naturreservat, Drangedal kommune, Telemark fylke

Totalareal 1991 daa, hvorav 1621 daa produktiv skog.

Området omfatter Siljufjellet, Siljufjellsaksla, Perhott, Lille Siljufjellsdalen, Barlinddalen og deler av Moltefjellet i Drangedal kommune.

Inngrep: Det går en traktorvei/-slepe i den vestre delen av det foreslåtte området.

Hovedsynspunkter i høringen: Det er mottatt innspill fra Direktoratet for mineralforvaltning, Landbruksdirektoratet, Forsvarsbygg, Bane NOR SF og Statens vegvesen Region sør. Disse var av generell karakter og uten vesentlige merknader til verneforslaget og blir ikke nærmere kommentert.

Fylkesmannen tilrår at Siljufjell naturreservat blir vedtatt i tråd med høringsforslaget.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannens vurderinger.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Siljustøl naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

10. Urdalen naturreservat, Tinn kommune, Telemark fylke

Totalareal 1916 daa, hvorav 1001 daa produktiv skog.

Verneforslaget omfatter de bratte vestvendte lisdene mot Tinnsjøen mellom Grasdalen i nord og Urdalen i sør, samt toppområdet rundt Lauvviknuten i Hovin, Tinn kommune.

Inngrep: Det går en sti et stykke opp i lia for Tinnsjøen inn i verneområdets nordre del. Ellers ingen kjente tekniske inngrep i området.

Hovedsynspunkter i høringen: Det er mottatt innspill fra Direktoratet for mineralforvaltning, Landbruksdirektoratet, Forsvarsbygg, Bane NOR SF og Statens vegvesen Region sør. Disse var av generell karakter og uten vesentlige merknader til verneforslaget og blir ikke nærmere kommentert.

Fylkesmannen tilrår at Urdalen naturreservat blir vernet i tråd med høringsforslaget.

Miljødirektoratet støtter fylkesmannens vurderinger i saken.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Urdalen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

11. Utvidelse av Gygestolen naturreservat, Bø og Nome kommuner, Telemark fylke

Nytt verneareal 2257 daa, hvorav 1343 daa produktiv skog. Nytt totalareal: 3876 daa.

Gyrefjell ligger i åsområdet mellom Eikjabygda i Bø kommune og Flåbygd i Nome kommune.

Inngrep: Det går to traktorveier inn i utvidelsesområdet. En sti går gjennom verneområdet over Gygestolfjellet.

Hovedsynspunkt i høringen: Landbruksdirektoratet bemerker at det for Gygestolen er gjort unntak i vernebestemmelsene for etablering av saltsteinplasser, men ikke for motorisert ferdsel i forbindelse med et slikt tiltak. Landbruksdirektoratet ber Fylkesmannen vurdere om det kan gis slike bestemmelser.

Fylkesmannen vil imøtekomme Landbruksdirektoratet sitt ønske om mulighet for motorferdsel i forbindelse med utsetting av saltsteiner. Det er derfor gjort et tillegg i § 7 h).

Miljødirektoratet støtter fylkesmannens forslag til endring av forskriften og tilrår ellers vern som foreslått i høringen.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår utvidelse av Gygestolen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

12. Mælslia (sammenbinding av Mælslia naturreservat og Mælslia Nord naturreservat), Tinn kommune, Telemark fylke

Nytt verneareal 466 daa, hvorav 304 daa produktiv skog. Nytt totalareal: 2073 daa.

Mælslia ligger i en sørøstvendt, bratt liseide vest for Vestfjorden ved Tinnsjøen, nordøst for Mæl kirke. Området spenner over en stor høydegradient, (ca. 500 meter) fra ca. 230-720 moh. Med vern av de to eiendommene som inngår i denne prosessen, og som binder sammen de tidligere vernede områdene Mælslia naturreservat og Mælslia Nord naturreservat, oppstår ett samlet verneområde som gis navnet Mælslia naturreservat.

Inngrep: I det eksisterende Mælslia Nord naturreservat går det en kraftlinje gjennom reservatet.

Hovedsynspunkt i høringen: Det er mottatt innspill fra Direktoratet for mineralforvaltning, Landbruksdirektoratet, Forsvarsbygg, Bane NOR SF, Statens vegvesen Region sør og Språkrådet. Disse var av generell karakter og uten vesentlige merknader til verneforslaget og blir ikke nærmere kommentert.

Fylkesmannen tilrår opprettelse av naturreservatet i tråd med høringsforslaget.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannens vurderinger i saken.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår utvidelse av Mælslia naturreservatet i henhold til vedlagte forskrift og kart.

13. Utvidelse av Kleppefjell naturreservat i Hjartdal kommune, Telemark fylke

Nytt verneareal 652 daa, hvorav 440 daa produktiv skog. Nytt totalareal 1747 daa.

Området omfatter de sør-vestvendte lisdene på begge sider av Kleppefjell naturreservat, nord for Sauland inn til Skårdal i Hjartdal kommune.

Inngrep: Det står en telemast innenfor utvidelsesområdet og det går en avgreining fra enkel traktorvei inn til installasjonen.

Hovedsynspunkt i høringen: To grunneiere har gjort en justering av tilbudet lengst i øst. Det er også en mindre vei opp til radiomasten, som ikke er kommet med på kartet som ble sendt på høring.

NVE viser til at verneforslaget tangerer en regionalsnettslinje og ut fra flyfoto ser det ut til at verneforslaget også tangerer ryddesonen for denne kraftlinjen. Man ser at aktuelle områdekonsesjonærer og Skagerak Energi AS er på høringslisten og ber om at eventuelle innspill fra dem om kraftledninger tas hensyn til.

Fylkesmannen har etterkommet innspillene og tilrår for øvrig vern i henhold til forslaget som ble sendt på høring.

Miljødirektoratet er enig i fylkesmannens vurderinger til utvidelse av Kleppefjell naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til at kraftledningen og ryddebeltet som er nevnt i NVEs høringsinnspill ikke inngår i verneområdet, da verneområdet grenser til ytterkant av ryddebeltet. Det legges til grunn at verneområdet ikke er til hinder for drift og vedlikehold av kraftlinjen, inkludert nødvendig sikringshogst av enkeltrær langs kraftlinjetraseen. KLD slutter seg til direktoratet og tilrår utvidelse av Kleppefjell naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

14. Hitterød naturreservat (utvidelse av Hitterødbekken naturreservat), Porsgrunn kommune, Telemark fylke

Nytt verneareal 136 daa, hvorav 132 daa produktiv skog. Nytt totalareal 145 daa.

Hitterød er et kolleområde med vestvendte skrenter og stup mot Frierfjorden vest for Hitterød i Porsgrunn kommune. Området er uten tekniske inngrep.

Hovedsynspunkter i høringen:

Landbruksdirektoratet bemerker at det for Hitterød er gjort unntak i vernebestemmelsene for etablering av saltsteinplasser, men ikke for motorisert ferdsel i forbindelse med et slikt tiltak. Landbruksdirektoratet ber Fylkesmannen vurdere om det kan gis slike bestemmelser.

Grunneier har via AT Skog bedt om at det blir tatt inn en bestemmelse om ryddesone ved den fraskilte eiendommen. Dette fordi det er tinglyst en avtale om at det skal være utsikt mot Frierfjorden. Vegetasjonen på utsiden her er derfor holdt nede og består i dag bare av krattskog.

Fylkesmannen foreslo før høringen å endre navn på området fra Hitterødbekken til Hitterød. Det er ikke kommet inn negative merknader til dette forslaget.

Fylkesmannen foreslår at det skal være anledning til å holde nede vegetasjonen i en nærmere angitt sone på utsiden av den fraskilte eiendommen slik som det er i dag. Det er derfor tatt inn en ny bestemmelse i § 4 j) som gir adgang til vedlikehold av ryddesone utenfor fraskilt eiendom i samsvar med dagens praksis. Fylkesmannen åpner også for å imøtekomme Landbruksdirektoratet sitt ønske om mulighet for motorferdsel i forbindelse med utsetting av saltsteiner. Det er derfor foreslått et tillegg i § 7 j).

Miljødirektoratet viser til at Hitterød er arealmessig et lite område, med konsentrerte naturverdier på kalkgrunn. Når området er så lite, vurderer Miljødirektoratet det verken er tilrådelig eller nødvendig å åpne opp for motorisert ferdsel for utsetting av saltstein. Miljødirektoratet tilrår derfor verneforskriften uten det foreslåtte tillegget i § 7 j).

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår utvidelse av naturreservatet i henhold til vedlagte forskrift og kart.

Felles omtale av områdene 15 og 16 i Østfold fylke

Hovedsynspunkter til de to områdene fra høringen:

Østfold fylkeskommune er positive til opprettelsen av naturreservatene som vil bidra til å sikre viktige biotoper og bevare viktige friluftsområder.

Statnett viser til at de ikke har anlegg som er berørt av planene og har ingen merknader.

Direktoratet for mineralforvaltning kan ikke se at de foreslåtte verneområdene kommer i nevneverdig konflikt med kjente mineralressurser. Det ligger to sand- og grusressurser ved Strønes naturreservat som av Norges geologiske undersøkelse er registrert som lokale ressurser. Det foreslåtte reservatet medfører ikke ny beslaglegning av mineralske ressurser. Direktoratet har ingen merknader til forslag til vern.

15. Bogen naturreservat, Spydeberg kommune, Østfold fylke

Totalareal 62 daa, der alt er produktiv skog.

Området ligger sør i Øyeren, på vestsiden like nord for Glommas utløp. Området består av en større og en mindre ravinedal.

Inngrep: Skogstrukturen varierer en del i området. Det er noe ungskog etter hogst, særlig på de flatere partiene ovenfor ravinekannten på nordsiden i området. På sørsiden er det en gradvis overgang til en ordinær, regulert granskog. Området grenser til Øyeren som er en regulert innsjø.

Fylkesmannen tilrår naturreservatet i tråd med høringsforslaget.

Miljødirektoratet støtter fylkesmannens tilråding av vernet.

Klima- og miljødepartementet viser til at det ikke har vært spesifikke høringsuttalelser til dette området, og tilrår vern av Bogen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

16. Utvidelse av Strønes naturreservat, Trøgstad kommune, Østfold fylke

Nytt verneareal 131 daa, hvorav 129 daa produktiv skog. Nytt totalareal 298 daa.

Området ligger ved Mønstervika lengst sørøst i Øyeren.

Inngrep: Området er en eldre kulturskog med stor variasjon mellom tett granskog og mer lysåpen løvskog. Trolig har området tidligere vært beitemark/hagemark. Mange av de store løvtrærne er antagelig fra beiteperioden. Det finnes noen stubber i området etter plukkhogst og spredt forsøk på tynning. Det finnes noen gamle fyllinger og diverse kummer for drenering av overflatevann. Det går veier gjennom området for adkomst til hytter. En lavspentlinje fører strøm til hyttene. Det er fortøyning/opplag av en båt i reservatet. Området grenser til Øyeren som er en regulert innsjø.

Hovedsynspunkt i høringen:

Statens vegvesen viser til at grensen for det allerede etablerte Strønes naturreservat over en strekning, slik det fremstår på kartet i dag, er på det minste ca. 15 meter fra midten av fylkesvei 115. Dette er en regional hovedvei og en viktig tverrforbindelse mellom nord og sør i Østfold. Dette er en vei som skal ha god fremkommelighet for alle typer trafikanter og Statens vegvesen jobber kontinuerlig med å utbedre fylkesvei 115 flere steder i fylket. Det er flere steder utarbeidet reguleringsplaner for å erverve grunn langs veien, ettersom Statens vegvesen ikke eier nok areal til å gjennomføre nødvendig vedlikehold. I det aktuelle området langs det etablerte reservatet er veidekket preget av langsgående sprekker og ujevnheter, noe som indikerer at dette er en veistrekning der det kan være aktuelt å gjøre utbedringer. Ut fra grunnforhold på stedet er utfylling ikke aktuelt, men utskifting av grunn med lette masser kan være aktuelt. Statens vegvesen uttaler at de andre steder i fylket har fått problemer med vanlig vedlikehold av fylkesvei som følge av nærheten til naturreservat og landskapsvernområder og mener derfor at det hadde vært en fordel om grensen til reservatet ble trukket 25 meter fra midten av fylkesvei 115. En annen løsning kan være å utvide vernebestemmelsene til å inneholde et punkt som sikrer at nødvendig vedlikehold av fylkesvei 115 skal være tillatt.

Fylkesmannen viser til at Statens vegvesen ønsker en grensejustering av det etablerte reservatet som utgjør ca.100 meter. Det vil eventuelt berøre to brinker/rygger med fire tilhørende ravinesider som er meget bratte. Bevaring av ravinelandskapet inngår i formålet med opprettelsen av reservatet. Raviner i løsmasser er en truet naturtype som har sterkt behov for beskyttelse. Det er således ønskelig å sikre disse så langt mulig i verneområdet.

Ettersom et fornuftig vedlikehold av veien på den aktuelle strekningen er et legitimt behov, og Fylkesmannen foreslår at behovet løses ved et nytt punkt i verneforskriftens § 7 slik:
- Nødvendig vedlikehold og sikring, herunder motorferdsel, av fylkesvei 115.

Miljødirektoratet støtter fylkesmannens forslag til tilråding og endring av forskriften og tilrår utvidelse av Strønes naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet, og tilrår vern av Strønes naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

17. Melåsmoen naturreservat, Elverum kommune, Hedmark fylke

Totalareal 118 daa, hvorav 115 daa produktiv skog.

Melåsmoen er et sandfuruskogområde rundt Heradsbygda/Jømna skistadion i Elverum kommune.

Inngrep: Av tekniske inngrep i området er det traktorveier, skogsbilveier, lysløyper og store skilt.

Hovedsynspunkter i høringen:

Direktoratet for mineralforvaltning viser til sin uttalelse til oppstartsvarselet der de påpekte at området ligger mellom to registrerte grusressurser, men at eventuelt uttak av grus i disse områdene ikke vurderes å komme i konflikt med vernet. Viser videre til at hvis det i fremtiden blir kjent at det fins mineralressurser i området må eventuell drift av disse kunne vurderes opp mot den generelle dispensasjonsbestemmelsen i naturmangfoldloven § 48.

Hedmark fylkeskommune er positive til vern, men påpeker at det bør innarbeides et punkt i forskriften som åpner for at det vil være mulig å foreta en utgraving av kulturminner.

Elverum sopp- og nyttevekstforbund uttalte at vernegrensen burde inkludere områdene nord for det foreslåtte reservatet, siden dette arealet også er viktig for slørsoppene.

Fylkesmannen viser til at det per dags dato ikke foreligger noe tilbud om vern på eiendommene som er viktig areal for slørsoppen. Fylkesmannen tilrår derfor at avgrensingen forblir uendret fra høringsforslaget. Fylkesmannen mener at eventuell utgraving av kulturminner er fanget opp i bestemmelsen om at en kan søke om dispensasjon fra vernebestemmelsene til istandsetting, vedlikehold og skjøtsel av kulturminner, og at det derfor ikke er behov for å tilføye et punkt om utgraving. En søknad om tillatelse til graving i reservatet må vurderes konkret i hvert enkelt tilfelle, siden det kan være i strid med verneformålet og er i strid med vernebestemmelsene.

Miljødirektoratet støtter fylkesmannens tilråding i saken.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet, og tilrår vern av Melåsmoen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

18. Rogberget naturreservat, Åsnes kommune, Hedmark fylke

Totalareal 312 daa, hvorav 285 daa produktiv skog.

Rogberget ligger i Kynndalen i Åsnes kommune, øst for eksisterende Kynndalsmyrene naturreservat.

Inngrep: Det foreligger ingen kjente tekniske inngrep i området.

Hovedsynspunkt i høringen: Ingen av høringsuttalelsene har noen innvendinger eller merknader til opprettelsen av Rogberget naturreservat.

Fylkesmannen viser til at det ikke er konkrete innspill til opprettelsen av Rogberget naturreservat, og tilrår vern i tråd med høringsforslaget.

Miljødirektoratet støtter fylkesmannens tilråding i saken.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet, og tilrår vern av Rogberget naturreservat i Åsnes kommune i henhold til vedlagte forskrift og kart.

19. Utvidelse av Deifjella naturreservat, Åmot kommune, Hedmark fylke

Nytt verneareal 1316 daa, hvorav 1307 daa produktiv skog. Nytt totalareal 2940 daa.

Inngrep: Det er flere traktorveier i området.

Hovedsynspunkt i høringen:

Hedmark fylkeskommune. er positive til vern, men påpeker at det bør innarbeides et punkt i forskriften som åpner for at det vil være mulig å foreta en utgraving av kulturminner.

Fylkesmannen viser til at ingen av høringsuttalelsene hadde innvendinger til verneforslaget, bortsett fra fylkeskommunen. Fylkesmannen viser til at eventuelt behov for utgraving av kulturminner fanges opp av dispensasjonsbestemmelsen. En slik søknad må vurderes konkret i hvert enkelt tilfelle.

Miljødirektoratet støtter Fylkesmannens vurderinger i saken.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet, og tilrår utvidelse av Deifjella naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

20. Fjellkroken naturreservat, Rendalen kommune, Hedmark fylke

Totalareal 2508 daa, hvorav 1813 daa produktiv skog.

Området ligger rett sør for eksisterende Osdalen naturreservat som er kvartærgeologisk reservat på Statskogs grunn.

Inngrep: Det går en traktorvei øst i området.

Hovedsynspunkt i høringen:

Forsvarsbygg ønsker å ta inn bestemmelser i forskriften for naturreservatet som gjør det mulig for dem å søke om dispensasjon for større øvelser i regi av Forsvaret.

Fylkesmannen viser til at Rendalen kommune mener at det hadde vært praktisk om vernegrensen for Fjellkroken naturreservat sammenfalt med vernegrensen for Osdalen naturreservat. Dette er allerede diskutert med Miljødirektoratet og kommentert i høringsbrevet.

Fylkesmannen vurderer at det er hensiktsmessig å ta inn en bestemmelse om at Forsvaret kan søke om dispensasjon fra vernebestemmelsene for å utføre sin øvingsaktivitet i området. Dette gjøres ved å ta inn en bestemmelse i forskriften § 7 som åpner for at det kan søkes om dispensasjon for å gjennomføre større øvelser i regi av Forsvaret samt tilknyttet motorisert ferdsel.

Miljødirektoratet støtter Fylkesmannens vurderinger i saken og tilrår vern i samsvar med dette.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Fjellkroken naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

21. Kvannskardkletten naturreservat, Stor-Elvdal kommune, Hedmark kommune

Totalareal 42811 daa, hvorav 17873 daa produktiv skog.

Området er en skogdal på vestsiden av Østerdalen mellom Glomma og Vinjevegen, ca. 14 km nordvest for Koppang.

Inngrep: Det går to skogsbilveier inn i området i nord. Til sammen er det også fire hytter med uthus innenfor det foreslåtte verneområdet. Det kjøres opp skiløype, samt trasé for hundekjøring mellom hytteområdene som ligger vest og sør for området.

Området ved Bjøråfallet/Søre Bjøråa ligger inne som område for etablering av småkraftverk. Dette området er knyttet til et småkraftprosjekt som fikk avslag av NVE den 22. oktober 2013 på bakgrunn av naturverdiene i området. I vest omfatter verneforslaget et mindre areal av reguleringsplanen for Lauvåsen hyttefelt. Området er regulert til friluftsområde. I sør omfatter verneforslaget et område av reguleringsplan for hytteområdet Tryvang øst. Her er arealet regulert til jord- og skogbruk og til friluftsområde.

Hovedsynspunkt i høringen:

NVE viser til sin tidligere uttalelse om potensialet for småkraftverk i Gardbekken.

Fylkesmannen viser til NVE's uttalelse, men ettersom det er grunneieren i Gardbekken som tilbyr vern, antar fylkesmannen det er lite interesse for en eventuell etablering av småkraftverk. Dette er derfor ikke tatt videre hensyn til i forskriftene eller avgrensning av området.

Miljødirektoratet viser til at verneforslaget omfatter areal som berører reguleringsplan for to hytteområder. Arealene er regulert til jord- og skogbruks- eller til friluftsmål. Arealet i Lauvåsen hyttefelt omfatter ca. 9 daa og går helt inntil bebygd hyttetomt. Fylkesmannen anser ikke at dette arealet har store miljøkvaliteter, og tilrår derfor å utelate dette arealet. Arealet som ligger innenfor reguleringsplanen for Tryvang øst, anses å være en viktig del av kjerneområdet for bekkekløftlokaliteten ved Gardbekken. Det tilrås derfor å beholde dette arealet innenfor verneforslaget.

Fylkesmannens forslag til verneforskrift gir en direkte hjemmel for bruk av snøskuter i forbindelse med avtalt forskningsoppdrag. Miljødirektoratet vurderer denne formuleringen som for uklar og tilrår at motorferdsel i forbindelse med forskningsvirksomhet skal håndteres gjennom den alminnelige dispensasjonsbestemmelsen i § 7.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Kvannskardkletten naturreservat med de endringer som fremgår over, i henhold til vedlagte forskrift og kart.

22. Utvidelse av Eldåa naturreservat, Stor-Elvdal kommune, Hedmark fylke

Nytt verneareal 38 045 daa, hvorav 7535 daa er produktiv skog. Nytt totalareal: 40 069 daa.

Eldådalen ligger lengst vest i Stor-Elvdal kommune på grensen mot Oppland og omfatter de øvre deler av dette store dalføret som drenerer østover mot Imsdalen ved Imsroa.

Inngrep: Det går en høyspentlinje tvers over det opprinnelige naturreservatet. Det er flere jakttårn i utvidelsesarealet, og 3 hytter/buer. I tillegg er det noen veier.

Hovedsynspunkter i høringen:

Språkrådet foreslår å kalle området Nørdre Eldåa naturreservat eller Eldådalen naturreservat.

Forsvaret har kommet med innspill om at de ønsker at det tas inn en generell adgang til forsvarets øvingsvirksomhet, uten bruk av våpen og motorferdsel, under § 6. De ønsker også at det tas inn en bestemmelse under § 7, som muliggjør søknad om dispensasjon til Forsvarets øvingsvirksomhet.

NVE har vurdert eventuelle konflikter med kjente eller planlagte kraftanlegg og nettanlegg. NVE kan ikke se at foreslått område er i konflikt med kraftanlegg, men områdegrensen tangerer eksisterende 300 kV-ledning til Statnett SF. Ut fra kartet er det uklart om grensen krysser kraftledning eller er trukket langs rydebeltet til kraftlinjen. I forskriften er det tatt hensyn til oppgradering og fornyelse av kraftlinjen og nødvendig motorferdsel ved utfall av kraftlinjen. Alternativt kan områdegrensen for verneforslaget justeres slik at det ligger utenfor rydebeltet til kraftlinjen. NVE forutsetter at Statnett SF får anledning til å uttale seg. Sammen linje krysser også eksisterende Eldåa naturreservat. NVE har generelt ikke planer for nettselskapenes distribusjonsnett. Eidsiva Energi står på høringslisten og NVE regner med at høringen blir ivaretatt da det er Eidsiva Nett AS som er områdekonsesjonær. Statnett påpeker at de er berørt ved at verneområdet er foreslått utvidet inn i det klausulerte rydebeltet for skog-/byggeforbudsbelte til 300kV-ledningen mellom Rendalen og Fåberg transformatorstasjoner. Rydebeltet er 38 meter bredt, 19 meter til hver side for senter av ledningen. Videre påpeker Statnett at det på sikt vil være behov for fornyelse av ledningsanlegget (spenningsoppgradering, ny ledning parallelt). Det bes derfor om at den planlagte grensen for naturreservatet ikke legges nærmere enn 100 meter fra senter av ledningen. Det bes også om at verneforskriftens § 6 endres og tar opp i seg siste endring i malen fra Miljødirektoratet hva gjelder nødvendig motorisert ferdsel knyttet til fare for akutt utfall.

Forsvarsbygg opprettholder/gjentar sitt innspill fra 30. januar 2018 angående verneforskriftens bestemmelser om ikke-motorisert militær ferdsel.

Fylkesmannen viser til at arealet som verneområdet blir utvidet med, i sin helhet ligger innenfor Eldåa sitt nedbørsfelt. Fylkesmannen mener det er bra å kunne videreføre det navnet som er kjent fra før og legger derfor til grunn at verneområdet bør hete Eldåa naturreservat.

Over en kort strekning helt i øst, grenser verneforslaget mot 300 kV-kraftlinjetraseen Fåberg-Rendalen. Fylkesmannen foreslår å trekke vernegrensen ut til 30 meter fra midtlinjen på denne kraftlinjetraséen. Dette vil delvis tilfredsstillende NVEs anmodning med hensyn til grensene.

Anmodningen fra Statnett om å ta inn «eller fare for akutt utfall» i forskriften § 6 e) etterkommes av Fylkesmannen, da dette også er i samsvar med nåværende forskriftsmal. Fylkesmannen er videre enig i at Forsvarets årlige aktivitet går ut over alminnelig ferdsel, og vil dermed rammes av forbudet mot «idrettsarrangementer eller andre større arrangementer» i § 3 d). Fylkesmannen er imidlertid tilbakeholden med å ta inn en bestemmelse som åpner for at Forsvaret kan gjennomføre sine øvelser uten å søke om dispensasjon, slik andre som vil avholde arrangementer må gjøre. Adgangen til Forsvaret til å søke om dispensasjon for å gjennomføre øvelser er ivaretatt i § 7 a). For Fylkesmannen er forbudet med adgang til å søke dispensasjon, et viktig ledd i å holde oversikt over den samlede belastningen på området. Fylkesmannen regner arrangementer med mer enn 30 deltakere, som «større arrangementer». Også i andre områder er det vanlig at arrangementer må omsøkes, selv om de foregår på årlig basis.

Miljødirektoratet viser til vurderingene som er gjort av Fylkesmannen og slutter seg til tilrådingen om vern av Eldåa naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til at det i høringsuttalelse fra Forsvarsbygg framgår at Forsvaret bruker deler av området årlig i øvelser med orientering på enkeltmannsnivå. Det framgår videre av uttalelsen at aktiviteten ikke gir inngrep i naturen, og at det ikke er aktuelt å bivuakkere eller sette andre former for spor i området. KLD mener det vil være hensiktsmessig at det tas inn et nytt punkt i § 7 som foreslått: "Forsvarets øvelse med orientering på enkeltmannsnivå ". Det forutsettes da at aktiviteten er begrenset slik det framgår av Forsvarsbyggs uttalelse som gjengitt over. Ved behandling av søknader kan det vurderes om flerårige tillatelser er hensiktsmessig. KLD viser til at i nordøst er Statskogs arealer ikke omfattet av dette vernevedtaket, jf. merknader fra bl.a. Statnett om kraftledningen i tilgrensede areal her. KLD slutter seg for øvrig til Miljødirektoratet og tilrår vern av Eldåa naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

9 ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER

9.2 Samfunnsøkonomiske konsekvenser

Klima- og miljødepartementet viser til at det i verneplanprosessen ikke er avdekket vesentlige negative samfunnsmessige konsekvenser av verneforslaget. Verneforslaget er justert på en rekke punkter, både mht. verneomfang, avgrensinger og verneforskrifter for å imøtekomme og ta hensyn til ulike interesser. Departementet mener at verneforslaget slik det nå foreligger har små negative konsekvenser.

9.3 Offentlige kostnader

Den viktigste budsjettkostnaden ved skogvern er erstatning til grunneier, i hovedsak for båndlegging av skog og påfølgende tap av hogstinntekt. Kostnadene til forvaltning og skjøtsel av skog som er vernet er derimot oftest begrensede. Skog som vernes som naturreservat vil i de fleste tilfeller best opprettholde og videreutvikle vernekvalitetene ved fri utvikling uten at det er behov for aktive skjøtselstiltak. Alle utgifter til vern og forvaltning av områdene vil dekkes innenfor KLDs gjeldende budsjetttramme.

I skogvernarbeidet vektlegges at de viktigste skogområdene bør fanges opp ved vern, slik at man sikrer effektiv oppnåelse av de vedtatte målene som er nevnt i kap. 1.1. Det blir ikke startet verneprosess for områder som ikke er vurdert å ha tilstrekkelige vernekvaliteter. For privateide frivillig vern-områder innebærer det at myndighetene takker nei til tilbud om vern. For å sikre et godt og oppdatert faglig grunnlag for skogvernet gjennomføres regelmessig faglige evalueringer. Det er i 2017 slutført en slik evaluering, som gir et oppdatert grunnlag for å gjennomføre skogvernet slik at det kan medvirke effektivt til å nå det nasjonale målet om å bevare et representativt utvalg av norsk natur og det nasjonale målet om å bevare arter og naturtyper.

Videre er det viktig med god oversikt over hvor de viktigste skogområdene befinner seg. Som grunnlag for skogvernarbeidet gjennomføres derfor systematiske registreringer av prioriterte skogtyper i skogvernet.

Klima- og miljødepartementet vurderer at de foreslåtte verneområdene effektivt vil bidra til å oppnå de mål og føringer Stortinget har vedtatt for skogvernet.

9.4 Privatøkonomiske kostnader

Tapte inntekter for privatpersoner som følge av at igangværende bruk ikke kan fortsette, erstattes etter bestemmelsene i naturmangfoldloven. Erstatningene i saken skyldes i all hovedsak skog som tømmerressurs som båndlegges i verneområdene.

9.5 Administrative konsekvenser

Miljødirektoratet avgjør hvem som skal være forvaltningsmyndighet for det enkelte verneområde. Naturreservatene er små verneområder, som det er lagt til grunn skal forvaltes av de kommunene som ønsker det. Dersom aktuelle kommuner ikke ønsker slik myndighet vil forvaltningsmyndigheten ligge hos Fylkesmannen.

Klima- og miljødepartementet

t i l r å r:

Forskrifter om vern for skogområder i fylkene Møre og Romsdal, Hordaland, Rogaland, Vest-Agder, Aust-Agder, Telemark, Østfold og Hedmark fastsettes i samsvar med vedlagte forslag (vedlegg 1 - 22).